

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

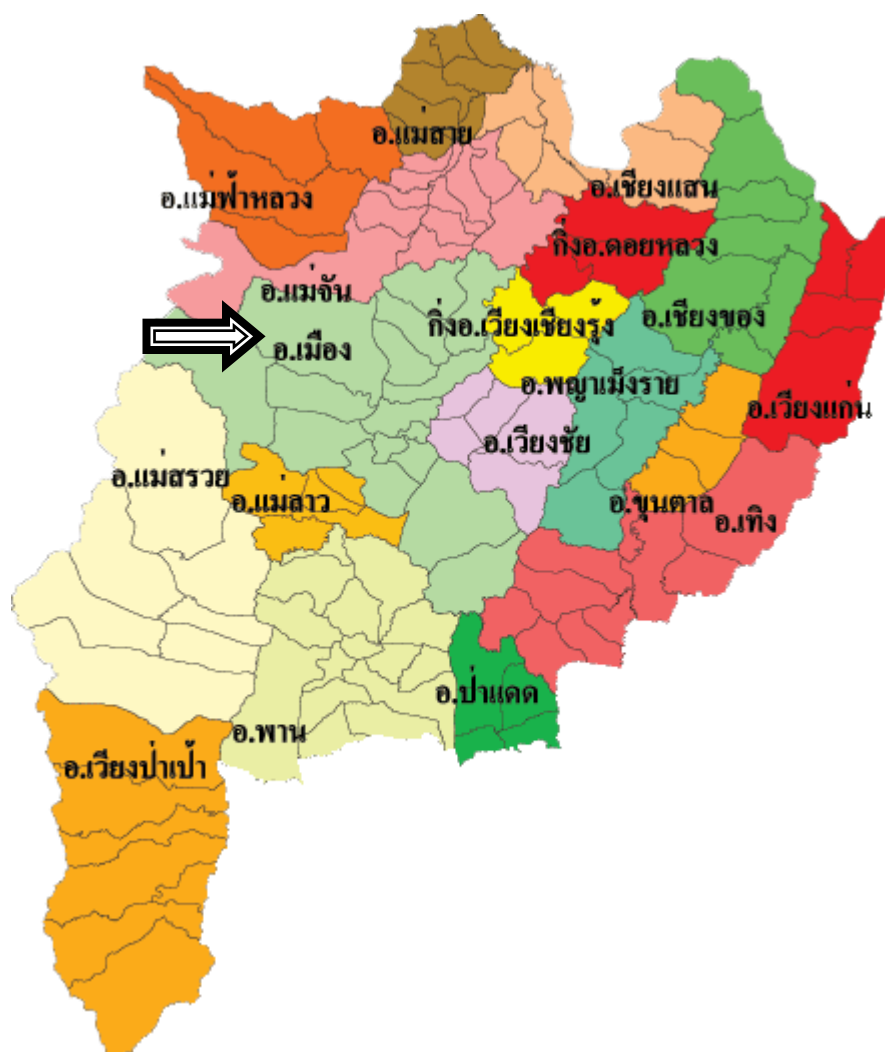
การวิจัยเรื่อง การพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่ระลึกชนเผ่าภาคเหนือเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเศรษฐกิจสร้างสรรค์ : กรณีศึกษาชนเผ่าม้งและชนเผ่าเย้า เพื่อศึกษา เพื่อศึกษาลักษณะการแต่งกายของชนเผ่าม้งและเย้าในภาคเหนือมาเข้าร่วมในการออกแบบผลิตภัณฑ์ที่ระลึกชนเผ่าให้สามารถใช้สอยในชีวิตประจำวันได้ เพื่อออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่ระลึกชนเผ่าม้งและเย้าให้มีรูปแบบร่วมสมัยสอดคล้องกับรสนิยมผู้บริโภคปัจจุบันส่งผลต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเศรษฐกิจสร้างสรรค์ เพื่อสร้างต้นแบบผลิตภัณฑ์ที่ระลึกชนเผ่าม้งและเย้า จากเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมการแต่งกายของชนเผ่าให้สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร ศึกษาภาคสนาม โดยเลือกพื้นที่ศึกษาภาคเหนือในจังหวัดเชียงราย กลุ่มชาวเขาเผ่าเย้า ที่หมู่บ้านชาวเขาบ้านแม่ข้าวต้มท่าสุด(คุณหมื่นชู เหมมือ คุณเลาหลือ แซ่อู๋) และร้านคนเมียนตลาดไนท์ พลาซ่าส์ (คุณเหี่ยมเจียม แซ่เจ้า) ด้วยแบบสัมภาษณ์และสนทนากลุ่ม ศึกษาชาวเขาเผ่าม้งที่ดอยปุย จังหวัดเชียงใหม่ ด้วยแบบสัมภาษณ์ ผู้นำชุมชน ผู้จำหน่ายสินค้าที่ระลึกชนเผ่า คือ นายธนิต แสนยากุล คุณพิทักษ์ แสนยาเกียรติคุณ คุณยา เลาว้าง จากมูลนิธิโครงการหลวง นักออกแบบที่เป็นอาจารย์สาขาออกแบบผลิตภัณฑ์มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา จำนวน 2 คน เพื่อศึกษาความต้องการทางด้านรูปแบบผลิตภัณฑ์ที่ระลึก

ดังนี้

1. ศึกษาลักษณะการแต่งกายของชนเผ่าม้งและเย้าในภาคเหนือมาเข้าร่วมในการออกแบบผลิตภัณฑ์ที่ระลึกชนเผ่าให้สามารถใช้สอยในชีวิตประจำวัน
2. ออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่ระลึกชนเผ่าม้งและเย้าให้มีรูปแบบร่วมสมัยสอดคล้องกับรสนิยมผู้บริโภคปัจจุบันส่งผลต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเศรษฐกิจสร้างสรรค์
3. การสร้างต้นแบบผลิตภัณฑ์ที่ระลึกชนเผ่าม้งและเย้า จากเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมการแต่งกายของชนเผ่าให้สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยว

4.1 การศึกษาลักษณะการแต่งกายของชนเผ่าม้งและเย้าในภาคเหนือมาเข้าร่วมในการออกแบบผลิตภัณฑ์ที่ระลึกชนเผ่าให้สามารถใช้สอยในชีวิตประจำวัน

4.1.1 พื้นที่ศึกษาภาคเหนือ จังหวัดเชียงราย (ชนเผ่าเย้าหมู่บ้านชาวเขาบ้านแม่ข้าวต้มท่าสุด)

ภาพที่ 8 แผนที่จังหวัดเชียงราย

ภาพที่ 9 แผนที่แสดงการอยู่อาศัยของชนเผ่าเข้าในจังหวัดเชียงราย
ที่มา : วิ ไอ พี ทราเวล & เซอวิส, เชียงราย (Online) 3 สิงหาคม 2556.
www.chiangraitourandcarrent.com >

จังหวัดเชียงราย เป็นจังหวัดที่ตั้งอยู่ในภาคเหนือของประเทศไทย เป็นที่ตั้งของเมืองที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์มาตั้งแต่ยุคเริ่มก่อตั้งอาณาจักรล้านนา เช่น เมืองเชียงแสน เมืองเชียงราย เมืองเชียงของ เมืองเทิง เป็นต้น ปัจจุบันจังหวัดเชียงรายแบ่งการปกครองออกเป็น 18 อำเภอ มีแม่น้ำกก แม่น้ำอิง และแม่น้ำโขง เป็นแม่น้ำสายสำคัญ ลักษณะรูปแบบของผังเมืองจังหวัดเชียงรายอยู่ระหว่างรอยต่อของ 3 ประเทศ คือ ประเทศไทย ประเทศลาว และประเทศพม่า หรือรู้จักกันในนามของ “ดินแดนสามเหลี่ยมทองคำ” ที่เป็นแหล่งผลิตฝิ่นที่สำคัญของโลก¹ จังหวัดเชียงรายมีประชากรหลายเชื้อชาติ ทั้งชาวไทยพื้นราบ ชาวไทยภูเขา และชาวจีนฮ่อที่อพยพเข้ามาอาศัยอยู่บนดอยสูง แต่ละชนชาติจะมีประเพณี วัฒนธรรม และวิถีชีวิตที่มีเอกลักษณ์เฉพาะของแต่ละชนเผ่าซึ่งถือเป็นมนต์เสน่ห์อีกด้านหนึ่งที่ทำให้จังหวัดเชียงรายได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ

¹ วิกีพีเดีย, เชียงราย (Online) 3 สิงหาคม 2556. www.wikipedia.org/wiki/จังหวัดเชียงราย

จังหวัดเชียงรายมีพื้นที่ประมาณ 11,680 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 7,290,000 ไร่ เป็นจังหวัดที่ใหญ่ที่สุดเป็นอันดับที่ 2 ในภาคเหนือ รองมาจากจังหวัดเชียงใหม่ มีภูมิประเทศเป็นเทือกเขาสูงในทวีปตอนเหนือ (North Continental Highland) มีพื้นที่ราบสูงเป็นหย่อม ๆ ในเขตอำเภอแม่สรวย อำเภอเวียงป่าเป้า และอำเภอเชียงของ บริเวณเทือกเขาจะมีความสูงประมาณ 1,500-2,000 เมตรจากระดับน้ำทะเล โดยมีดอยลังกาหลวง เป็นยอดเขาที่สูงที่สุดในจังหวัด มีความสูง 2,031 เมตร ส่วนที่ราบตามลุ่มแม่น้ำสำคัญในตอนกลางของพื้นที่ ได้แก่ อำเภอพาน อำเภอเมืองเชียงราย อำเภอแม่จัน อำเภอแม่สาย อำเภอเชียงแสน และอำเภอเชียงของ มีความสูงประมาณ 410-580 เมตร จากระดับน้ำทะเล ลักษณะพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นภูเขาสูง มีป่าไม้ปกคลุม มีที่ราบเป็นหย่อม ๆ ในระหว่างหุบเขา และตามลุ่มน้ำสำคัญ โดยเฉพาะทางทิศตะวันตกมีภูเขาล้อมรอบเป็นแนวเทือกเขาฝิปันน้ำ ติดต่อกันไปตลอดเขตจังหวัด

ทิศเหนือ ติดกับเมืองสาต และ จังหวัดท่าขี้เหล็ก ของ รัฐฉาน ประเทศพม่า และ แขวงบ่อแก้ว ประเทศลาว

ทิศตะวันออก ติดกับแขวงอุดมไซ ประเทศลาว ทิศใต้ติดกับ อำเภอแม่ใจ อำเภอภูกามยาว อำเภอดอกคำใต้ อำเภอจุน อำเภอเชียงคำ และ อำเภอภูซาง จังหวัดพะเยา อำเภอเมืองปาน และ อำเภอวังเหนือ จังหวัดลำปาง

ทิศใต้ ติดต่อกับ อำเภอภูซาง อำเภอจุน อำเภอดอกคำใต้ อำเภอภูกามยาว อำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยา อำเภอเมืองปาน และ อำเภอวังเหนือ จังหวัดลำปาง และอำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่

ทิศตะวันตก ติดกับ อำเภอดอยสะเก็ด อำเภอพร้าว อำเภอไชยปราการ อำเภอฝาง และ อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงใหม่ และเมืองสาต รัฐฉาน ประเทศพม่าโดยมีพื้นที่ชายแดนประมาณ 130 กิโลเมตร ติดกับประเทศพม่า และมีชายแดนติดต่อกับลาวประมาณ 180 กิโลเมตร มีตราประจำจังหวัดเป็นรูปช้างสีขาวใต้เมฆ หมายถึง นิมิตรของความรุ่งเรืองในอดีต โดยเชื่อว่าพญา มังรายเคยใช้ช้างเป็นกำลังสำคัญในการทำศึกปราบศัตรูจนได้ชัยชนะ ดอกไม้ประจำจังหวัดคือดอกพวงแสด และต้นไม้ประจำจังหวัดคือต้นกาสะลองคำ

จังหวัดเชียงรายมีอุณหภูมิเฉลี่ยตลอดปีประมาณ 24 องศาเซลเซียส ฤดูร้อน เริ่มจากกลางเดือนกุมภาพันธ์-กลางเดือนพฤษภาคม มีอุณหภูมิประมาณ 37 องศาเซลเซียส ฤดูฝน เริ่มจากกลางเดือนพฤษภาคม-กลางเดือนตุลาคม มีอุณหภูมิเฉลี่ยประมาณ 27 องศาเซลเซียส ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยปีละ 1,768 มิลลิเมตร มากที่สุดในปี 2544 จำนวน 2,287.60 มิลลิเมตรน้อยที่สุดในปี 2546 จำนวน 1,404.10 มิลลิเมตร จำนวนวันที่มีฝนตกเฉลี่ย 143 วันต่อปี ฤดูหนาว(พฤศจิกายน – กุมภาพันธ์) จังหวัดเชียงรายมีอุณหภูมิเฉลี่ยประมาณ 15.0 องศาเซลเซียส อุณหภูมิต่ำสุด 8.0 องศา

เซลเซียส เมื่อวันที่ 28 มกราคม 2544 สภาพอากาศของจังหวัดเชียงราย ถือว่าหนาวจัดในพื้นที่ราบ อุณหภูมิต่ำสุดจะอยู่ที่ 8-9 องศาเซลเซียส ส่วนบนยอดดอย อุณหภูมิต่ำสุดจะอยู่ที่ 0-5 องศาเซลเซียส² จึงทำให้อากาศที่เชียงรายในช่วงฤดูหนาว มีความหนาวเย็นมากจนกลายเป็นพื้นที่เศรษฐกิจด้านการท่องเที่ยวที่สำคัญที่สุดของปี โดยจากการที่ได้ลงพื้นที่สำรวจจำนวนนักท่องเที่ยวในช่วงฤดูหนาวพบว่า โรงแรมในสถานที่ท่องเที่ยวสำคัญของจังหวัดถูกจองเต็มแน่นทุกโรงแรม ทำให้มีการปรับค่าใช้จ่ายสูงขึ้นตามจำนวนนักท่องเที่ยวด้วย ซึ่งจากการที่มีนักท่องเที่ยวจำนวนมากทำให้เป็นความได้เปรียบของผู้ประกอบการธุรกิจโรงแรม ที่พัก รวมถึงร้านอาหาร ของที่ระลึกต่างๆ กลายเป็นสิ่งสำคัญที่นักท่องเที่ยวต้องการ จึงเกิดการนำสินค้าประเภทของที่ระลึกทั้งที่เป็นของที่ผลิตในจังหวัดเชียงรายและจังหวัดเชียงใหม่ ที่มีจะมีผู้ประกอบการจากกรุงเทพฯ เข้ามาดำเนินการผลิตโดยให้เหตุผลจากการหาวัตถุดิบได้ง่าย³ หรือบางครั้งก็จะสั่งจากกรุงเทพฯ โดยตรง โดยทั่วไปในจังหวัดเชียงรายพบว่าจะมีรถยนต์ต่างๆ วิ่งสัญจรโดยไม่ขาดสายโดยเฉพาะทางหลวงสายแม่สรวย สายเชียงแสน- เชียงของ แม่จัน- ดอยแม่สลอง แม่สาย- เชียงแสน นับเป็นถนนเส้นหลักที่มีนักท่องเที่ยววิ่งโดยตลอดจึงเกิดเป็นถนนสายเศรษฐกิจของจังหวัดเชียงรายและตลอดสองข้างทางจะมีร้านค้าจำหน่ายของที่ระลึก อาหาร เครื่องดื่ม ตั้งเรียงรายตลอดแนวเพื่อบริการนักท่องเที่ยว ที่มาเที่ยวยังแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ ที่สำคัญ เช่น สามเหลี่ยมทองคำ น้ำตกขุนกรณ์ ภูชี้ฟ้า ดอยแม่สลอง ดอยหัวแม่คำ ดอยวาวี ด่านกุดดอยตุง วัดร่องขุน ไร่แม่ฟ้าหลวง ฯลฯ

ศิลปวัฒนธรรม และประเพณี

งานแห่พระเวดเวียง

เป็นประเพณีอัญเชิญพระพุทธรูปเวดเวียงเชียงราย ซึ่งมีพื้นฐานความคิดมาจากตำนานพระเจ้าเลียบโลก โดยมีจุดมุ่งหมาย ให้ประชาชนได้มีโอกาสสักการบูชาพระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์คู่บ้านคู่เมือง ซึ่งประดิษฐานอยู่ตามวัดวาอารามต่าง ๆ ในตัวเมืองเชียงราย เพื่อเป็นสิริมงคลแก่ชีวิตในวาระของการส่งท้ายปีเก่า ต้อนรับปีใหม่ โดยการอัญเชิญพระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์คู่บ้านคู่เมืองเชียงราย มาประดิษฐานบนบุษบกที่ได้สร้างขึ้นโดยช่างศิลป์ที่มีชื่อเสียงของจังหวัดเชียงราย จัดตั้งเป็นขบวนอัญเชิญไปรอบเมืองเชียงราย ให้พุทธศาสนิกชนได้มีโอกาสกราบไหว้สักการบูชาด้วย ข้าวตอก ดอกไม้ เป็นการเริ่มต้นปีใหม่เพื่อความเป็นสิริมงคลแก่ชีวิต

² วิกิพีเดีย, เชียงราย (Online) 3 สิงหาคม 2556. www.wikipedia.org/wiki/จังหวัดเชียงราย

³ สัมภาษณ์ เอกฤทธิ์ ประดิษฐ์สุวรรณ, เจ้าของบริษัทเอกา คาชา จังหวัดเชียงใหม่, 1 ธันวาคม 2549.

งานบุญปอยหลวง

เป็นเอกลักษณ์ของชาวล้านนาซึ่งเป็นผลดีต่อสภาพทางสังคมหลายประการ นับตั้งแต่ชาวบ้านได้มาทำบุญร่วมกัน ทำให้เกิดความสามัคคีในการทำงาน งานทำบุญปอยหลวงยังเป็นการรวมญาติพี่น้องที่อยู่ต่างถิ่นได้มีโอกาสทำบุญร่วมกัน และมีการสืบทอดประเพณีที่เคยปฏิบัติกันมา ตั้งแต่บรรพชนไม่ให้สูญหายไปจากสังคม โดยจัดขึ้นในช่วงเดือนกุมภาพันธ์ ถึงเดือนเมษายนหรือเดือน พฤษภาคมของทุกปี ระยะเวลาประมาณ 3 - 7 วัน

งานป่าเวณี ปีใหม่เมือง งานประเพณีสงกรานต์

ได้จัดขึ้นประมาณกลางเดือนเมษายน โดยภายในงานมีขบวนแห่และสงฆ์นำพระเจ้าล้านทอง การแข่งเรือ และการละเล่นพื้นเมืองและมหรสพต่างๆ สถานที่จัดงานคือบริเวณตัวเมือง เชียงราย และอำเภอเชียงแสน ซึ่งเป็นเส้นทางที่สัญจรได้สะดวกสำหรับการเดินทางไปยังสถานที่สำคัญต่างๆ

งานเทศกาลลั่นจี่และของดีเมืองเชียงราย

เทศกาลที่ชาวเกษตรกรต่างนำผลผลิตทางการเกษตรของตนมาออกจำหน่าย โดยเฉพาะลั่นจี่ที่มีชื่อเสียงมากของเชียงราย จัดขึ้นประมาณกลางเดือนพฤษภาคมของทุกปี ภายในงานมีการประกวดขบวนรถและธิดาลั่นจี่ และการออกร้าน บริเวณสนามกีฬาากลางจังหวัดเชียงราย

งานไหว้สาพญามังราย

จัดให้มีพิธีบวงสรวงพญามังราย มีการออกร้าน จัดนิทรรศการของส่วนราชการ และเอกชน และงานรื่นเริงอื่น ๆ จัดวันที่ 23 มกราคม-1 กุมภาพันธ์

งานเป็งปู้ด

“เป็งปู้ด” หรือ “เพ็ญพุธ” เป็นประเพณีตักบาตรเที่ยงคืนก่อนรุ่งเช้าวันเพ็ญขึ้น 15 ค่ำที่ตรงกับวันพุธ ตามวัฒนธรรมและความเชื่อของบรรพบุรุษชาวล้านนาไทย ที่เชื่อกันว่าพระอุทิศซึ่งพระอรหันตองค์หนึ่งแปลงกายเป็นสามเณรน้อยมาบิณฑบาตโปรดสัตว์โลกในยามเที่ยงคืน และชาวล้านนาในอดีตเชื่อว่าการทำบุญตักบาตรถวายพระอุทิศในวันเป็งปู้ดก็จะได้ชื่อว่าเป็นผู้มีบุญ มีโชคลาภ และร่ำรวย บังเกิดความเป็นสิริมงคลแก่ชีวิต โดยบรรพบุรุษชาวล้านนาเชื่อว่า ทุกคืนที่ย่างเข้าสู่วันพุธขึ้น 15 ค่ำ เป็นวันเป็งปู้ด และจะมีประชาชนชาวล้านนาจำนวนมากมารอเพื่อประกอบพิธีทำบุญตักบาตรพระภิกษุสามเณร

งานอนุรักษ์มรดกไทยล้านนา

จัดในเดือนเมษายน มีการจัดนิทรรศการและการแสดงแบบไทยล้านนา มีการสาธิตงานศิลปะ บริเวณหอวัฒนธรรมนิทัศน์ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย

งานประเพณีขึ้นพระธาตุดอยตุง

จัดขึ้นในวันขึ้น 14-15 ค่ำ เดือนหกเหนือ หรือเดือนมีนาคม เป็นประเพณีของชาวล้านนา รวมทั้งชาวไทยใหญ่ในพม่าที่ปฏิบัติสืบต่อกันมา โดยชาวบ้านและพระสงฆ์ จะเดินขึ้นพระธาตุในตอนกลางคืน เพื่อนมัสการองค์พระธาตุ หลังจากนั้นจึงหาพื้นที่ประกอบอาหารเพื่อตักบาตรในตอนเช้า หลังจากตักบาตรแล้วจึงช่วยกันบูรณะบริเวณองค์พระธาตุ เมื่อถึงยามค่ำคืนก็จะมารวมกันที่บริเวณจุดที่ประกอบพิธีเพื่อฟังเทศน์

ประเพณีบวงสรวงเจ้าพ่อบลาบิก

เป็นประเพณีเกี่ยวกับความเชื่อของผู้คนที่อยู่ริมแม่น้ำโขง โดยเฉพาะชาวประมงในเขตบ้านหาดไคร้ ตำบลเวียง อำเภอเชียงของ โดยเชื่อว่าปลาบึกซึ่งเป็นปลาน้ำจืดขนาดใหญ่อาศัยอยู่ในแม่น้ำโขงว่า เป็นปลาศักดิ์สิทธิ์ มีเทพเจ้าคุ้มครอง ก่อนที่ชาวประมง จะจับปลาบึกต้องมีการบวงสรวงก่อน จัดขึ้นระหว่างเดือนเมษายน-พฤษภาคม

ประเพณีโล้ชิงช้าของชาวอีเก้อ

หรือที่เรียกตนเองว่า "อาฮา" มีเชื้อสายจากจีน-ทิเบต เดินทางอพยพมาอยู่บริเวณชายแดนไทย-พม่า แถบตอนเหนือของลำน้ำกก โดยเฉพาะอำเภอแม่จัน และแม่สาย การโล้ชิงช้าเป็นการขึ้นไปขอพรและแสดงความรำลึกถึงพระคุณของเทพธิดาแห่งสรวงสวรรค์ ผู้ประทานความชุ่มชื้นอุดมสมบูรณ์ให้กับพืชพันธุ์ธัญญาหารและยังเป็นการเซ่นไหว้บรรพบุรุษอีกด้วย จัดในช่วงเดือนสิงหาคม

ภาษาของชาวเชียงราย

ภาษาพูด ใช้พูดจากันเรียกว่า คำเมือง เนื่องจากเชียงรายเคยเป็นเมืองร้างผู้คนนานเกือบร้อยปี ได้มีการฟื้นฟูบ้านเมืองขึ้นมาใหม่เมื่อประมาณ ปี พ.ศ. 2384 โดยได้เกณฑ์ราษฎรจากเชียงใหม่ ลำพูน ลำปาง แพร่ น่าน และชนเผ่าไทใหญ่ ไตลื้อ ไตยอง และไตซิ่น (เขิน) ซึ่งอพยพจากเชียงตุง และสิบสองปันนา รวมทั้งชาวลาวจากประเทศลาว ได้เข้ามาอาศัยอยู่ร่วมกัน ดังนั้นสำเนียงพูดของชาวเชียงรายจึงมีความหลากหลายทางสำเนียงในพื้นที่ต่างๆ ส่วนภาษาเขียน ชาวเชียงรายมีภาษาเขียนที่เรียกว่าอักษรล้านนา หรือตัวเมือง อักษรล้านนามีวิวัฒนาการมาจากอักษรพราหมณ์ของอินเดีย มีการจัดระบบของหลักภาษาลำบากคล้ายกับภาษาบาลี อักษรล้านนามีรูปทรงกลมป้อมคล้ายอักษรพม่าและมอญ แต่หลักการทางภาษาไม่เหมือนกัน

ภาพที่ 10 สภาพบ้านเมืองในจังหวัดเชียงราย

สภาพเศรษฐกิจและการประกอบอาชีพ

พบว่าปัจจุบันจังหวัดเชียงรายเป็นเมืองศูนย์กลางทางเศรษฐกิจ ด้านการค้าและการท่องเที่ยว สังเกตได้จากการปรับปรุงเส้นทางคมนาคมจากเชียงรายสู่ประเทศเพื่อนบ้าน ทั้งทางบก ทางเรือ และทางอากาศเพิ่มขึ้น ทำให้มีสายการบินเพิ่มขึ้นวันละหลายเที่ยว ทำให้การสัญจรสะดวกขึ้น ส่วนเศรษฐกิจที่เห็นชัดเจนคือด้านการท่องเที่ยวที่แสดงถึงความเป็นศิลปวัฒนธรรมล้านนาอย่างแท้จริง ทำให้นักท่องเที่ยวทั้งในประเทศ และต่างประเทศเดินทางมาจังหวัดเชียงรายเป็นจำนวนมาก เพื่อมาชื่นชมและสัมผัส ศิลปวัฒนธรรม อาหาร การเป็นอยู่ วิถีชีวิตที่เรียบง่าย ทำให้จังหวัดเชียงรายเป็นอีกจังหวัดหนึ่งของประเทศไทยที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวให้มาเที่ยวได้เป็นจำนวนมาก

การขยายตัวทางเศรษฐกิจของจังหวัดเชียงราย พิจารณาจากการเติบโตทางด้านการก่อสร้าง สิ่งก่อสร้าง อาคารต่างๆ และเมื่อปี 2553 ได้มีการก่อสร้างสะพานมิตรภาพแห่งใหม่โดยเป็นความร่วมมือกันของ 3 ประเทศ คือ รัฐบาลไทย จีน และ สปป.ลาว ตามแผนงานการพัฒนาเส้นทางคมนาคมขนส่งทางบกด้านเศรษฐกิจเหนือ-ใต้ (North-South Economic Corridor : NSEC) และเป็นส่วนหนึ่งของเส้นทาง R3E (R3A) ที่เชื่อมระหว่างเมืองคุนหมิง มณฑลยูนนาน ในจีนตอนใต้ผ่านบ่อเต็น แขวงหลวงน้ำทา และแขวงบ่อแก้วของ สปป.ลาว เข้าสู่ประเทศไทยที่ อ.เชียงของ จ.เชียงราย ซึ่งจะสามารถเดินทางหรือขนส่งต่อไปยังภาคอื่นๆของประเทศไทยตลอดจนประเทศเพื่อนบ้าน เช่น กัมพูชา ดังนั้น สะพานแห่งนี้จึงมีบทบาทในการเชื่อมระหว่างประเทศต่างๆ ในภูมิภาคอาเซียน และสนับสนุนการ

รวมตัวกันเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในปี 2558 รวมทั้งการเชื่อมระหว่างภูมิภาคอาเซียนกับจีนตอนใต้ด้วย⁴ สะพานมิตรภาพไทย-ลาวแห่งนี้เป็นแห่งที่ 4 ที่เกิดขึ้นในประเทศไทย ซึ่งจะสามารถช่วยผลักดันให้จังหวัดเชียงรายเป็นเมืองสำคัญและมีบทบาททางเศรษฐกิจของภาคเหนือตอนบนของไทยมากขึ้น เนื่องจากจังหวัดเป็นเมืองชายแดนที่สามารถขนส่งสินค้าและเดินทางเชื่อมต่อระหว่างประเทศไทย-สปป.ลาว และจีนตอนใต้ได้สะดวกและรวดเร็วยิ่งขึ้นโดยไม่ต้องขนถ่ายสินค้าที่เกิดจากการขนส่งในแม่น้ำโขงและช่วยแก้ปัญหาการขนส่งทางน้ำตามแม่น้ำโขงที่ลดลงในช่วงเดือนมีนาคม-พฤษภาคมของทุกปี รวมทั้งในอนาคตอาจจะมีเส้นทางรถไฟจากสถานีเด่นชัยไปสิ้นสุดที่สถานีเชียงยั้งทำให้ระบบการขนส่งจากประเทศไทยไปประเทศเพื่อนบ้านได้สะดวกและรวดเร็วขึ้นทำให้ลดต้นทุนค่าใช้จ่ายได้มากขึ้น นอกจากนี้ยังทำให้เป็นการเพิ่มโอกาสสำหรับผู้ประกอบการไทยให้สามารถขยายตลาดสินค้าไปยังสปป.ลาวและจีนตอนใต้ได้มากขึ้น ทำให้ในอนาคตมูลค่าที่เกิดจากการค้าชายแดนที่ อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นอนาคตด้านเศรษฐกิจตามพื้นที่ขอบชายแดนจึงถือเป็นพื้นที่เศรษฐกิจหลักที่เกิดขึ้นจากการค้าชายและการท่องเที่ยวที่ทำให้ชาวจังหวัดเชียงรายได้รับผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจจากแนวโน้มที่มีอัตราการเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องดังกล่าว และยังเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยผลักดันเศรษฐกิจของจังหวัดเชียงรายให้เติบโตอย่างรวดเร็วและต่อเนื่องด้วย

ดังนั้นเศรษฐกิจจังหวัดเชียงรายประเด็นหลักจึงมาจากการท่องเที่ยวซึ่งและสะท้อนผลประโยชน์มายังการค้าต่างๆที่มีความเกี่ยวเนื่องต่อกัน เช่น ธุรกิจอาหาร เครื่องดื่ม โรงแรมที่พัก สินค้าที่ระลึก ฯลฯ และการวิจัยการพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่ระลึกชนเผ่าภาคเหนือเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเศรษฐกิจสร้างสรรค์ จึงเป็นการศึกษาเกี่ยวกับเอกลักษณ์ด้านวัฒนธรรมชนเผ่าเพื่อวิเคราะห์หารูปแบบ และนำมาคิดสร้างสรรค์เพื่อสู่กระบวนการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ใหม่ด้วยกระบวนการเริ่มแรกคือ การสำรวจตลาด วิเคราะห์แนวโน้มจากสิ่งแวดล้อมทางการตลาดอื่นๆเพื่อหาแนวทางการออกแบบรูปแบบผลิตภัณฑ์ การกำหนดแนวคิด(Concept) กำหนดผู้บริโภค⁵ เพื่อให้ได้รูปแบบผลิตภัณฑ์ที่ตรงกับความต้องการของผู้บริโภคและให้สามารถขายได้ด้วยระยะเวลานานขึ้น

⁴ สุภัค ศิวะรักษ์, องค์ความรู้ประชาคมอาเซียน (Online), 4 กุมภาพันธ์ 2556.
www.thai-aec.com/698

⁵ ประยูร เชี่ยววัฒนา, **สินค้ายอดนิยม**, (กรุงเทพมหานคร : สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยีไทยญี่ปุ่น, 2556), น.13.

ภาพที่ 11 สภาพภูมิทัศน์นอกเมืองเชียงราย

ภาพที่ 12 บริเวณขายสินค้าที่ระลึกในเมืองเชียงราย

ภาพที่ 13 สภาพร้านจำหน่ายผลิตภัณฑ์เข้าไนท์บาซาร์ เชียงราย

ภาพที่ 14 การประกอบอาชีพปัจจุบันของชาวเย้า
ผู้จำหน่ายผลิตภัณฑ์เย้าส่วนใหญ่จะขายสินค้าชนเผ่าและมีอาชีพอื่นด้วย

ภาพที่ 15 ชุดของชาวเย้า
อัตลักษณ์ด้านวัฒนธรรมของชนเผ่าเย้า

รูปแบบการแต่งกายชนเผ่าเย้า(เมี่ยน)

ชาวเมี่ยนหรือเย้า เดิมตั้งถิ่นฐานอยู่ในประเทศจีนแถบแม่น้ำแยงซีเกียง “เมี่ยน” เป็นชื่อที่ทางราชการตั้งให้ หรือบางครั้งจะเรียกว่า “อ้าวเมี่ยน” แปลว่า มนุษย์ ได้รับการจัดให้อยู่ในเชื้อชาติมองโกลอยด์ คือ อยู่ในตระกูลจีนทิเบต บรรพชนได้ตั้งถิ่นฐานอยู่ที่ราบรอบทะเลสาบตงติง แถบแม่น้ำแยงซี ยอมอ่อนน้อมให้ชนชาติผู้ปกครองรัฐ และไม่ยินยอมอยู่ภายใต้การบังคับกดขี่ของรัฐ จึงได้ทำการอพยพเข้าไปในป่าลึกบนภูเขาสูง ได้ตั้งถิ่นฐานสร้างบ้านด้วยตัวเอง เพื่อปกป้องเสรีภาพจึงถูกขนานนามว่า ม่อ เย้า ซึ่ง เหยา ซี เหลียน ได้บันทึกไว้ในเสียงซู่ ต่อมาในสมัยราชวงศ์ช่ง คำเรียกนี้ถูกยกเลิกไปเหลือแต่คำว่า "เย้า" เท่านั้น ในงานวิจัยนี้จึงขอเสนอใช้คำว่า เย้า ในการสื่อสารเป็นภาษาเขียนที่ใช้ในการวิจัยตลอดทั้งเล่ม ในด้านการสื่อสารของชาวเย้า ยังคงใช้ภาษาตระกูลจีนทิเบต สาขาแม้ว-เย้า ภาษาพูดของเย้าพัฒนาจากกลุ่มภาษาหนึ่งของชาวหมาน และแพร่กระจายไปสู่เขตต่างๆ ตามท้องถื่นที่มีชาวเย้าอพยพไปถึง ภาษาดังกล่าวได้กระจายไปทั่วเขตมณฑลกว่างสี กวางตุ้ง กุ้ยโจว สหุหนาน จากการติดต่อกับชนเผ่าอื่นๆ เป็นระยะเวลานาน จึงทำให้ภาษาในปัจจุบันผ่านการพัฒนากลายเป็นภาษาลึบย่อยๆ ตามแต่ละพื้นที่นั้นๆ

ภาพที่ 16 การแต่งกายชนเผ่าเย้า

ลักษณะการแต่งกายของเย้าจะโชว์ลายปักที่กางเกงจึงผูกรวบชายเสื้อขึ้น

สภาพชุมชน

ชุมชนของเย้าในอดีตมีการดำรงชีวิต และการจัดการภายในชุมชนแบบพึ่งตนเอง โดยมี

ตำแหน่งฝ่ายต่างๆ ที่เอื้อต่อการจัดการในชุมชน ลักษณะครอบครัวเป็นแบบครอบครัวขยาย มีสมาชิกในครอบครัวมากเพื่อช่วยเป็นแรงงานในการประกอบอาชีพ หัวหน้าครอบครัว คือ ผู้ชาย มีผู้อาวุโสสูงสุดเป็นปู่ หรือพ่อ กำหนดให้บุตรชายคนโตเป็นผู้สืบสกุลคนต่อไป เมื่อมีการแต่งงานฝ่ายชายจะเป็นฝ่ายเสียค่าสินสอด และค่าใช้จ่ายต่างๆ ผู้หญิงจะออกจากตระกูลเดิมของตน โดยเลิกใช้แซ่เดิม เปลี่ยนมานับถือผี และใช้แซ่ของสามี และไปอยู่บ้านสามีด้วย แต่มีข้อยกเว้น เช่น หากผู้ชายไม่มีทรัพย์มากพอที่จะจ่ายค่าสินสอด รวมทั้งค่าเลี้ยงแขก จำเป็นต้องยอมไปอยู่กับฝ่ายหญิงแทน ซึ่งอาจจะใช้เวลาประมาณ 15-20 ปี จึงจะนำภรรยาไปอยู่ด้วยได้ หรือในกรณีที่ฝ่ายหญิงจะต้องดูแลพ่อแม่ฝ่ายหญิง จะต้องจ่ายค่าทรัพย์เป็นจำนวนมากแก่ฝ่ายชาย เพื่อที่จะฝ่ายชายมาอยู่ร่วมครัวเรือน เพราะถือว่าเป็นแรงงานสำคัญเพิ่มขึ้น และฝ่ายชายจะต้องใช้ตระกูลของฝ่ายหญิง เมื่อมีลูกชาย ลูกชายจะต้องใช้สกุลของแม่ จากนั้นจะกลับสู่ระบบการสืบตระกูลของฝ่ายชายดั้งเดิม

ภาพที่ 17 สภาพชุมชนชาวเผ่าเย้า

วิถีชีวิตด้านการละเล่น

ในชีวิตประจำวันของเย้า การละเล่นที่แสดงออกถึงความรื่นเริงตามประเพณี และเทศกาลต่างๆ ในปัจจุบันแทบจะไม่มีให้เห็น โดยเฉพาะการละเล่นในวัยผู้ใหญ่หรือวัยรุ่นหนุ่มสาว ส่วนการละเล่น

ของเด็กๆ มีเพียงไม่กี่อย่าง เช่น การเล่นไล่จับกัน ซึ่งเล่นรวมกันทั้งเด็กชายและหญิง การเล่นลูกข่าง การเดินไม้โก้งกาง เข้าไม่มีการเล่นตามประเพณีประจำเทศกาลที่มีรูปแบบชัดเจน ส่วนใหญ่จะเล่นในโอกาสของงานพิธีกรรมต่างๆ เช่น พิธีแต่งงาน วันปีใหม่นั้น ที่เราจะสามารถเห็นชาวเข้าแสดงการเล่นได้อย่างสนุกสนาน โดยการเล่นของเข้าที่พบเห็นในงานเทศกาลประจำปี ได้แก่ ⁶

1. หนังสติ๊ก (ถางกง) ทำมาจากไม้ โดยนำไม้ประมาณเท่ากับแขน ส่วนปลายแยกออกจากกัน นำมาแต่งให้สวยและพอเหมาะกับการใช้มือจับถือ เอาหนังยางมามัดให้สามารถดึงแล้วยิงได้ วิธีการเล่น นำก้อนหินมาวางตรงที่เป็นยาง ดึงแล้วปล่อย ส่วนใหญ่ใช้เล่นในลักษณะการนำมายิงแข่งขันกัน

2. ปืนไม้ไผ่ (พ้าง พ้าง) เป็นของเล่นที่เด็กนิยมเล่นกันมาก วิธีการทำ คือ เอาไม้ไผ่ลำใหญ่ขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 1-2 เซนติเมตร นำมาทำเป็นกระบอกปืน และเหลาไม้ไผ่อีกชิ้นหนึ่งนำมาใช้สำหรับเป็นตัวยิง และจะนำผลของต้นไม้อีกชนิดหนึ่งมาเป็นกระสุนในการเล่น เรียกว่าพ้าง พ้างเปี้ยว

3. กระบอกสูบน้ำ (เข้าตงแพะ) เป็นการเล่นอีกอย่างหนึ่งที่ทำมาจากไม้ไผ่ ใช้ไม้ไผ่ที่ค่อนข้างแก่ทำเป็นตัวกระบอก และทำที่สูบโดยการตัดรองเท้าแตะเก่าๆ หรือเอายางมามัดเป็นวงกลมเสียบกับที่สูบ การเล่นจะใช้กระบอกสูบน้ำขึ้นมาแล้วก็ดันน้ำให้พุ่งออกมา มักเล่นกันในช่วงฤดูร้อน

4. ไม้โก้งกาง (มาเกะเข้า) ไม้โก้งกางทำมาจากไม้ไผ่ ซึ่งจะมีความสูงประมาณ 2 เมตร บริเวณขาเหยียบบจะสูงขึ้นมาจากพื้นประมาณ 50 ซม. หรือจะสูงกว่านี้ก็ได้ แล้วแต่ความต้องการของแต่ละคน ซึ่งเป็นการเล่นที่ถือว่าสนุกสนานมากในวัยเด็ก สามารถเล่นได้ทุกฤดูกาล วิธีการเล่น คือ ขึ้นไปเหยียบแล้วก็วิ่งแข่งกัน

5. ขาหยั่งเชือก (มาเกะฮาง) เป็นขาหยั่งที่ทำมาจากเชือก เมื่อมีการเล่นจะนำไม้ไผ่มาตัดเหลือไว้เพียงข้อต่อที่กั้นระหว่างปล้องไม้ไผ่เท่านั้น จะรูแล้วนำเชือกสอดใส่ทั้ง 2 ข้าง การเล่นก็เหมือนกับขาหยั่งธรรมดาเพียงแค่ว่าใช้ขาเหยียบที่เชือกเท่านั้น

6. ลูกข่าง (ตะโหลย) การเล่นลูกข่างเป็นการเล่นที่ให้ความสนุกสนานเพลิดเพลิน และเป็นการเล่นของผู้ชาย โดยเมื่อถึงเวลาที่เว้นว่างจากการทำสวนไร่ ผู้ชายจะออกจากบ้านตั้งแต่เช้าเพื่อจะไปตัดไม้เนื้อแข็งสำหรับมาทำเป็นลูกข่าง เมื่อกลับมาถึงบ้านก็จะเริ่มทำลูกข่างโดยเหลาปลายไม้ให้แหลมๆ บางคนจะใส่เหล็กตรงปลาย เพื่อให้ลูกข่างหมุนได้นาน จากนั้นก็จะมาเล่นกัน โดยแบ่งเป็นสองฝ่ายๆ ละกี่คนก็ได้

7. ลูกแก้ว (ปู้สี) จัดเป็นของเล่นอีกอย่างหนึ่งของเด็กชาวเข้า ส่วนใหญ่ เด็กๆ มักจะเปลี่ยนของเล่นไปตามฤดูกาลนั้นๆ การเล่นลูกแก้วถือว่าเป็นอีกอย่างหนึ่งของการเล่นของเด็กชาวเข้า โดยจะนำลูกแก้วมาตีแข่งกันโดยใช้มือตีลูกแก้วให้ลงหลุม

6 บริษัท เว็บสวีดี จำกัด, ชาวเขาเผ่าต่างๆ (Online), 3 สิงหาคม 2556.
www.sawadee.co.th/thailand/ hilltribes

8. ก้านกล้วย (น้อมจิ๋วแฝด) นำก้านกล้วยมาตัดใบทิ้ง ตัดก้านให้เป็นแฉกๆ ให้ตั้งขึ้นหลายๆ อัน แล้วใช้มือปัดลงเร็วๆ ก็จะมีเสียงเกิดขึ้นมาอย่างไพเราะ การเล่นชนิดนี้เป็นการละเล่นที่มีความปลอดภัยมากที่สุด เด็กเล็กๆ มักจะนิยมเล่นก้านกล้วยเป็นส่วนใหญ่ การเล่นในลักษณะนี้ในอดีตจะปรากฏให้เห็นในแถบชนบทของไทยด้วย ซึ่งอาจเป็นการรับวัฒนธรรมการเล่นจากการแพร่กระจายทางวัฒนธรรมซึ่งกันและกัน

ลักษณะบ้านเรือน

ชนเผ่าเย้านิยมสร้างบ้านเรือนสูงกว่าระดับน้ำทะเล ปัจจุบันยังมีเย้าบางกลุ่มอาศัยอยู่พื้นที่ราบ ขึ้นอยู่กับความสะดวกในการประกอบอาชีพ และการปกครอง บ้านของเย้ามักหันหลังสู่เนินเขา หากอยู่พื้นที่ราบมักหันหน้าออกสู่ถนน ผังบ้านเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า ปลูกคร่อมดิน มีห้องนอนแบ่งแยกย่อยเป็นหลายๆ ห้องภายในบ้าน เมื่อสมาชิกที่เป็นลูกสาวโตขึ้นพ่อแม่จะแยกห้องให้อยู่เป็นสัดส่วนเพื่อความสะดวกในการเลือกคู่ของหญิงสาวตามประเพณี ในบ้านไม่มีหน้าต่าง แต่มีประตูเข้าออกหลายทาง ประตูที่สำคัญที่สุด คือประตูผี หรือประตูใหญ่ เป็นประตูที่ใช้ติดต่อกับวิญญาณ หรือแสดงการเพิ่ม หรือลดสมาชิกของตระกูล เมื่อมีพิธีศพหรือแต่งงานจะต้องใช้ประตูนี้เป็นทางเข้าและออก เวลาปกติ ทุกคนสามารถเดินเข้าออกทางนี้ได้ ประตูจะอยู่ตรงข้ามกับหิ้งผี หรือเมียนเตีย ก่อนสร้างบ้านต้องเอาดวงเกิดของหัวหน้าครอบครัว ไปดูว่าประตูผีนี้จะหันหน้าไปทางทิศใด ก็จะตั้งบ้านตามทางที่สอดคล้องกับดวงของผู้นำครอบครัว

ผู้หญิงเย้าจะมีความรู้เกี่ยวกับสมุนไพรมากกว่าผู้ชาย และปลูกสมุนไพรไว้ใช้เอง ผู้หญิงมักจะทำงานหนักกว่าผู้ชาย พอมีเวลาวางก็ปักผ้าสำหรับใช้เอง หรือเป็นรายได้พิเศษ ดังนั้นจึงมักจะไม่ค่อยเห็นผู้หญิงเย้ามีเวลาวาง มักจะทำงานอยู่โดยตลอด แม้ในปัจจุบันมักจะเห็นผู้หญิงเย้าขายเสื้อผ้า ของใช้สอยต่างๆ ที่ผลิตจากผ้า เช่น กระเป๋า รองเท้า ตุ๊กตา หมวก และของที่ระลึกอื่นๆ ตามแหล่งจำหน่ายสินค้าตามแหล่งท่องเที่ยวทั่วไปในจังหวัดเชียงราย ผู้หญิงเย้ามีอิสระในการเลือกคู่ครอง และนิยมที่จะแต่งงานกับคนในกลุ่มชาย หญิงที่ใช้แซ่เดียวกัน แต่อยู่คนละกลุ่มเครือญาติ โดยสามารถแต่งงานกันได้

ภาพที่ 18 สภาพบ้านเรือนชาวเย้า

อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมการแต่งกาย

ชาวเย้ามีชื่อเสียงในเรื่องการตีเครื่องเงินและผ้าปัก ทั้งนี้เพราะเย้านิยมใช้เครื่องประดับที่เป็นเงินเช่นเดียวกับชาวชนเผ่ากลุ่มอื่นๆ และรูปแบบเครื่องประดับแต่ละชิ้น เป็นงานฝีมือที่ปราณีต เมื่อมีงานประเพณีผู้หญิงเย้าจะประดับเครื่องเงินกันอย่างเต็มที่ การตัดเย็บการปักลายและการใช้สีในการปักลายเครื่องใช้ต่างๆ ทั้งในชีวิตประจำวัน และใช้ในพิธีกรรมต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในพิธีวซ (กว่าตัง) และพิธีแต่งงาน เช่น ผ้าต้มผา เป็นผ้าคลุมวางทับโครงไว้บนศีรษะของเจ้าสาวในพิธีแต่งงานแบบใหญ่ ฯลฯ แต่ที่เย้านิยมปักลายมีผ้าห่อเด็กสะพายหลัง [ซองปุย] และถุงใส่เงิน [ย่านบั่ว] และสิ่งที่เย้านำมาตกแต่งคือ การถักเส้นด้าย คล้ายดินใช้สำหรับติดปลายชายเสื้อผ้าการใช้ผ้าตัดปะเป็นวิธีการอันเก่าแก่ของเย้าที่ได้ รับอิทธิพลมาจากประเทศจีน ส่วนใหญ่เย้าที่พันหัวแบบหัวแหลม (ก่องเปลงผาน) จะนิยมการตัดปะ ส่วนการใช้ฟู่ประดับสตรีเย้าทุกกลุ่มจะติดฟู่ก่อนกลม สีแดงเป็นแถวยาวและสร้อยลูกปัดติดฟู่ห้อย อาจจะใช้ไหมพรมสีแดงจำนวนเส้นคู่ตั้งแต่ 2-8 เส้น ติดที่ชายเสื้อสตรีบริเวณข้างเอว ชาวเย้าให้ความสำคัญกับการแต่งกายเสมอก่อนการทำพิธีกรรม การเย็บปักชุดจึงเป็นเรื่องสำคัญของหญิงชาวเย้าที่ต้องคำนึงเสมอ โดยทั่วไปผู้หญิงเย้าจะต้องเตรียมชุดไว้ให้พร้อมก่อนการเข้าพิธีกรรมเสมอ การปักผ้าชุดของชาวเย้าจะใช้สีขาวและสีแดง เป็นส่วนใหญ่ นอกจากนี้อาจารย์ผู้ประกอบพิธีกรรมและผู้เข้าพิธีกรรมต้องใช้ผ้าชนิดต่างๆ มาประกอบด้วย

ภาพที่ 19 วัฒนธรรมการปักผ้า

ลักษณะการแต่งกายของผู้ชาย ประกอบไปด้วยเสื้อตัวสั้นหลวม คอกลมขึ้นหน้าห่ออกอ้อม ไปติดกระดุมลูกตุ้มเงินถึงสิบเม็ด เป็นแนวทางด้านขวาของร่างกาย ในบางพื้นที่อาจนิยม ปักลายดอกไม้ ผืนผ้าด้วย แล้วสวมกับกางเกงขาก๊วยทั้งเสื้อ และกางเกงตัดเย็บด้วยผ้าฝ้ายทอมือย้อมครามสีน้ำเงิน หรือย้อมดำคนรุ่นเก่ายังสวมเสื้อกั๊กมะหยี่ในงานพิธี แต่ยิ่งอายุมากขึ้นเสื้อของผู้ชายเย็บก็จะลดสีสันทลงเรื่อยๆจนกระทั่งไม่มีสี ในวัยชราชายเฒ่าจะใช้ผ้าโพกศีรษะในงานพิธีเท่านั้น เครื่องแต่งกายเด็ก ทั้งเด็กหญิงและเด็กชายจะมีการแต่งกายที่คล้ายกับแบบฉบับของการแต่งกายผู้ใหญ่ทั้งหญิงและชาย เพียงแต่เครื่องแต่งกายของเด็กจะมีสีสันทน้อยกว่าบ้าง เช่น เด็กหญิงอาจจะยังไม่ปักกางเกงให้ เพราะยัง

ไม่สามารถรักษาหรือดูแลให้สะอาดได้ จึงเป็นการสวมกางเกงเดี๋ยวกองรวมตัวไป ส่วนเด็กชาย มีเสื้อกับกางเกง มีหมวกเด็ก ซึ่งทั้งเด็กหญิงและเด็กชายจะมีการปักก็มีลักษณะคล้ายกัน แต่หมวกเด็กผู้ชายจะเย็บด้วยผ้าดำสลับผ้าแดง เป็นแถบประดับด้วยผ้าตัดเป็นลวดลายขลิบริมด้วยแถบไหมขาวติดปุ้ยไหมพรมแดงบนกลางศีรษะ หรือมีลายเส้นหนึ่งแถวและลายปักหนึ่งแถวสลับกันอย่างละสองแถว สำหรับหมวกเด็กหญิงมีลายปักเพิ่มขึ้นอีกหนึ่งแถว หรือสองแถวและจะมีผ้าดำปักลวดลายประดับไหมพรมสีแดงสดบนกลางศีรษะและข้างหู

ลักษณะการแต่งกายของผู้หญิง ประกอบไปด้วยกางเกงขาก๊วย ซึ่งเต็มไปด้วยลายปักเสื้อคลุมตัวยาวถึงข้อเท้า มีไหมพรมอยู่รอบคอ ผ้าคาดเอวและผ้าโพกศีรษะ การพันศีรษะต้องพันศีรษะ ด้วยผ้าพันเป็นชั้นแรก จากนั้นก็มาพันชั้นนอกทับอีกที การพันชั้นนอกจะใช้ผ้าพันลายปัก ซึ่งมีลักษณะการพันสองแบบคือแบบหัวโต (ก่องจุ่น) และแบบหัวแหลม (ก่องเปลงผาน) และผ้านี้จะพันไว้ตลอดแม้ในเวลานอน ผู้หญิงเฝ้ากางเกงขาก๊วยสีดำด้านหน้ากางเกงเป็นลายปักที่ละเอียด และงดงามมาก ลวดลายนี้ใช้เวลาปัก 1 - 5 ปี ขึ้นอยู่กับความละเอียดของลวดลาย และเวลาว่างของผู้ปักเป็นสำคัญ ด้วยเหตุนี้ผู้หญิงเฝ้าจึงอวดลายปักของตน ด้วยการรวบปลายเสื้อที่ผ้าด้านข้างทั้งสองมามัดด้านหลัง และใช้ผ้าอีกผืนหนึ่งทำหน้าที่เป็นเข็มขัดทับเสื้อ และกางเกงอีกรอบหนึ่ง โดยทิ้งชายเสื้อซึ่งปักลวดลายไว้ข้างหลัง การตัดเย็บจะตัดเย็บด้วยผ้าฝ้ายพื้นสีดำ ยกเว้นเสื้อคลุมซึ่งอาจใช้ผ้าทอเครื่องในบางกรณี การปักลายของเฝ้าในบางท้องถิ่นอาจเหมือนหรือแตกต่างกันบ้างตามความนิยม

ภาพที่ 20 สาวชาวเฝ้า

การวิเคราะห์ลักษณะการแต่งกายของชนเผ่าเย้า เพื่อนำมาใช้ในการออกแบบผลิตภัณฑ์ที่ระลึก
ชนเผ่า

ภาพที่ 21 การแต่งกายของผู้หญิงเผ่าเย้า

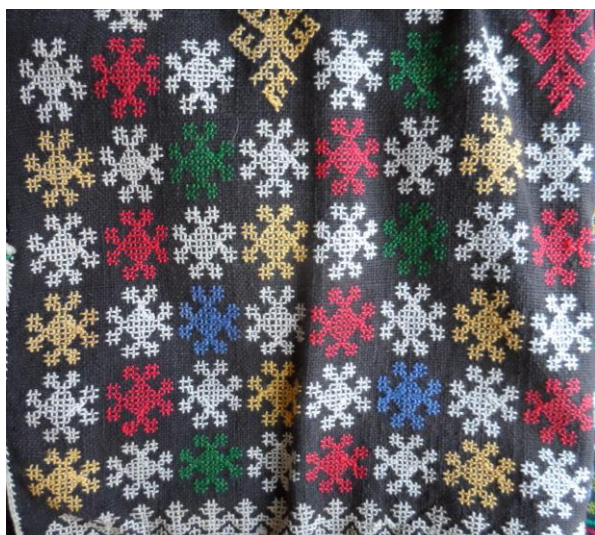
จากการศึกษารูปแบบของการแต่งกายชนเผ่าเย้าพบว่า ลักษณะการสวมใส่ชุดที่เป็นเสื้อแขนยาวสีดำ ผ่าหน้าอกมีไหมพรมสีแดงอยู่รอบคอโค้งตามสาปเสื้อด้านหน้าจนถึงเอวมีพู่ห้อยตรงตำแหน่งของผ้าคาดเอว และมีผ้าโพกศีรษะเป็นลวดลายปักสวยงาม ผู้หญิงเย้าจะนุ่งกางเกงขาก๊วยสีดำด้านหน้า กางเกง เป็นลายปักที่ละเอียด และงดงามมาก โดยการปักลวดลายแต่ละลายใช้เวลาปัก นานถึง 1 - 5 ปี ขึ้นอยู่กับความละเอียดของลวดลาย และเวลาวางของผู้ปักเป็นสำคัญ ดังนั้นผู้หญิงชาวเย้าจึงมักจะใช้ลวดลายปักที่กางเกงด้วยการนุ่งผ้าแบบผูกชายเสื้อด้านหน้าขึ้นเพื่อให้เห็นลวดลายที่ขากางเกง

ในงานวิจัยนี้ได้นำลักษณะการสวมใส่ชุดรูปแบบดังกล่าวมาถ่ายทอดเป็นเอกลักษณ์ด้านการแต่งกายได้โดยการวาดหรือพิมพ์ลงบนผลิตภัณฑ์ที่ระลึกกระเป๋ และเสื้อยืด ร่วมกับการปักด้วยการคิดสร้างสรรค์จัดวางตามหลักองค์ประกอบศิลปะเพื่อให้เกิดความงามเชิงสุนทรียศาสตร์ เกิดเป็นรูปแบบของผลิตภัณฑ์ที่ระลึกแบบใหม่ที่เหมาะสมการพิมพ์และการปักร่วมกัน

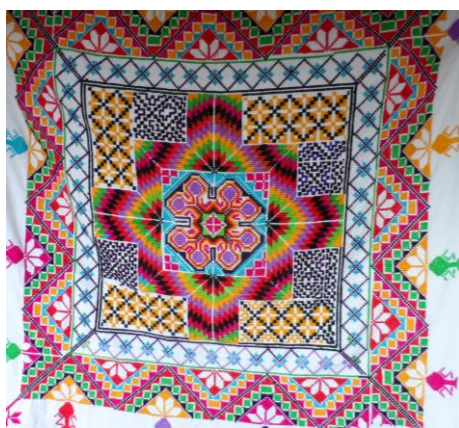
ภาพที่ 22 การนุ่งผ้าแบบผูกชายเลื้อยด้านหน้าขึ้นเพื่อให้เห็นลวดลายที่ขากางเกง
ในลักษณะภาพบุคคลจริงและภาพสร้างสรรค์

ในการออกแบบผลิตภัณฑ์ที่ระลึกที่นำชุดชนเผ่าเข้ามาใช้ร่วมในการออกแบบ ผู้วิจัยจะใช้รูปแบบเครื่องแต่งกายในลักษณะภาพวาดหรือภาพสร้างสรรค์การ์ตูนมาใช้ เนื่องจากได้สัมภาษณ์กลุ่มผู้ซื้อในแหล่งท่องเที่ยวหลายคนให้ความเห็นว่าไม่ต้องการภาพที่เป็นชนเผ่าจริงๆ แต่หากใช้ภาพที่เป็นชนเผ่า น่าจะเป็นภาพเด็กสาวเขา โดยให้ความเห็นว่าการในลักษณะที่เป็นแบบน่ารัก เช่น ภาพวาดในอุดมคติที่เป็นภาพวาดผู้หญิงสวยงามหรือแบบตัวการ์ตูน ภาพเด็กชนเผ่าละเคล้ำกันไป ฯลฯ และยังพบว่ากลุ่มที่ซื้อส่วนใหญ่เป็นวัยทำงาน มีศักยภาพในการซื้อและเป็นกลุ่มที่ชอบซื้อของฝากเสมอ ดังนั้นการออกแบบให้เป็นภาพเขียนการ์ตูน จึงทำเป็นภาพเล็กๆ มีสีสันของลายชนเผ่าประกอบด้วย เพื่อความสวยงามและสื่อเอกลักษณ์ชนเผ่า

ภาพที่ 23 ลวดลายผ้าแบบต่างๆ

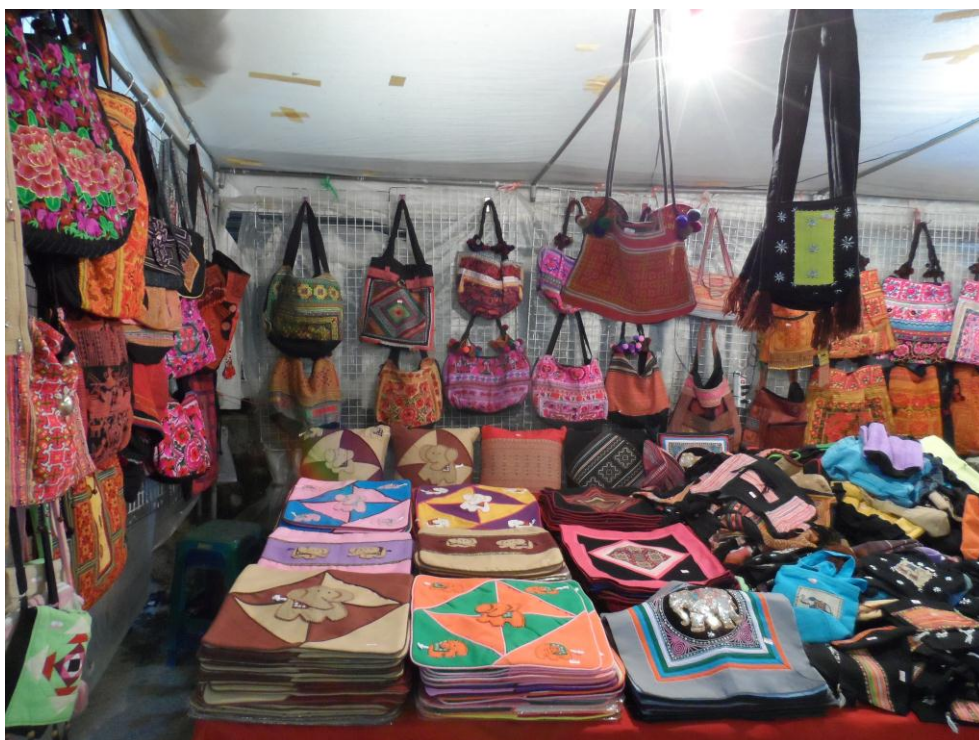
เป็นรูปแบบลายโบราณที่ทำมาดั้งเดิม ลายก้นหมี ลายปู ลายมือเสือ ลายชะนี
โดยส่วนใหญ่จะทำรูปแบบเดิมซ้ำๆผสมผสานกับลายประดิษฐ์อื่นๆ

ภาพที่ 24 ลวดลายผ้าแบบลายประดิษฐ์สีสันสดใส
ปัจจุบันส่วนใหญ่มักปักเป็นแบบชั้นเดียวเพื่อความรวดเร็ว

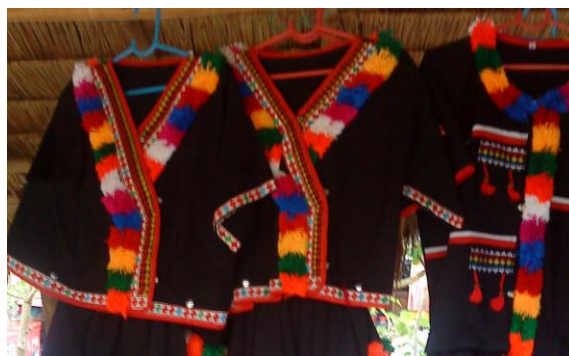
การวิเคราะห์ผลิตภัณฑ์ที่ระลึกของชนเผ่าเย้า เพื่อนำมาใช้ในการออกแบบผลิตภัณฑ์ที่ระลึกชนเผ่า

ภาพที่ 25 รูปแบบผลิตภัณฑ์กระเป๋าชนเผ่า

ภาพที่ 26 รูปแบบผลิตภัณฑ์กระเป๋าใส่โทรศัพท์ชนเผ่า

ภาพที่ 27 รูปแบบผลิตภัณฑ์เสื้อผ้าชนเผ่าและลวดลายชนเผ่า

จากการสำรวจสินค้าที่เป็นประเภชชุดเสื้อผ้า เสื้อยืดของชนเผ่าส่วนใหญ่พบในรูปแบบที่เป็น การตัดเป็นชุดเสื้อลำลอง ส่วนเสื้อยืดมีให้เห็นบ้างในลักษณะการนำลายมาเย็บติดบนตัวเสื้อแต่รูปแบบ ยังไม่โดดเด่นมากนัก ผู้วิจัยจึงได้เก็บข้อมูลผู้บริโภคด้วยการสังเกตการซื้อสินค้าที่ระลึกยังร้านจำหน่าย สินค้าที่ตลาดไนท์บาร์ซาร์เชียงราย เนื่องจากมีสินค้าที่ระลึกของกลุ่มชนเผ่าเข้ามามากที่สุด และใช้แบบ สัมภาษณ์ผู้บริโภคด้วย พบว่า สินค้าที่เป็นเสื้อยืดสกรีนลายสถานที่ท่องเที่ยวต่างๆเป็นที่ต้องการมาก ที่สุด โดยต้องการแสดงถึงการได้มาเยือนยังสถานที่นั้นๆแล้ว และผู้ซื้อสินค้าส่วนใหญ่เป็นผู้หญิงทุกวัย ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้เลือกเสื้อยืดเป็นสินค้าที่ระลึกที่ต้องการนำมาผลิตเป็นสินค้าชนเผ่าด้วยการแสดง เอกลักษณ์ชนเผ่าให้เป็นที่รู้จักโดยทั่วไปจากรูปแบบการแต่งกายผ่านภาพเขียนจากจินตนาการต่างๆของ นักออกแบบเพื่อนำมาสร้างสรรค์ในรูปแบบศิลปะเหล่านั้นไปและนำไปทดสอบความต้องการผู้บริโภคยัง แหล่งเดิมที่ร้าน”คนเมียน” เชียงราย เพื่อค้นหารูปแบบที่ได้รับความนิยมสูงสุด

4.1.2 พื้นที่ศึกษาจังหวัดเชียงใหม่ (ชนเผ่าม้งดอยปุย)

จากการสำรวจภาคสนามพบว่า สภาพทั่วไปในตัวเมืองมีจำนวนประชากรอาศัยอยู่หนาแน่นมีอาคาร ตึกแถวแออัด รวมทั้งสภาพการจราจรที่ค่อนข้างมีรถจำนวนมากทำให้มีรถติดเป็นเวลานาน อากาศมีฝุ่นละอองและควันพิษคล้ายกับสภาพชีวิตการดำเนินชีวิตของคนในกรุงเทพฯ ส่วนสภาพบรรยากาศตอนกลางคืนพบความวุ่นวายจากผู้คนที่เดินทางท่องเที่ยวแหล่งบันเทิงหรือจับจ่ายซื้อของในย่านเศรษฐกิจ เช่น บริเวณไนท์บาซาร์ บริเวณถนนนิมมานเหมินท์ ตลาดท่าแพ ถนนคนเดิน ถนนวัวลาย เป็นต้น และสินค้าประเภทของที่ระลึกจะมีวางจำหน่ายให้เห็นในทุกพื้นที่ที่เป็นแหล่งท่องเที่ยว โดยเฉพาะตลาดไนท์บาซาร์ ซึ่งมีการขายของทุกคืน ส่วนในตอนเย็นของวันอาทิตย์จะมีตลาดถนนคนเดิน ซึ่งมีของที่ระลึกประเภทต่างๆมาวางจำหน่ายริมถนนราชดำเนินให้นักท่องเที่ยว ได้เลือกซื้อตลอดทั้งสองข้างทางของถนน บางแห่งมีการสาธิตกรรมวิธีการผลิตให้ดูด้วย ราคาจะค่อนข้างต่ำและสามารถต่อรองราคาได้

สภาพภูมิประเทศ จังหวัดเชียงใหม่ มีพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นภูเขา ที่ราบสูงเชิงเขา และยังเป็นแหล่งต้นน้ำลำธารหลายสาย โดยบริเวณที่ราบลุ่มส่วนใหญ่เป็นบริเวณลุ่มน้ำแม่ปิง มียอดเขาที่สำคัญได้แก่ ดอยอินทนนท์ ดอยปุย มีสภาพอากาศเย็นเกือบตลอดปี นอกจากนี้ยังมีสถานที่ท่องเที่ยวทางธรรมชาติ สถานที่ท่องเที่ยวด้านวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี ศาสนสถาน วัด และอาคารที่มีคุณค่าทางสถาปัตยกรรม ซึ่งมีอยู่เป็นจำนวนมากและเป็นที่ยอมรับของนักท่องเที่ยวโดยทั่วไป

สภาพชุมชน ชุมชนในจังหวัดเชียงใหม่ทั้งชุมชนเมืองและหมู่บ้านของสังคมล้านนาจะมีความสำคัญแตกต่างกันออกไป เมืองจะเป็นศูนย์กลางที่รวบรวมดูแลและดำเนินกิจกรรมทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคมต่อชุมชนหมู่บ้านขนาดเล็กที่อยู่โดยรอบ ในขณะเดียวกันเมืองยังมีความสำคัญแตกต่างกันในแง่บทบาททางการเมืองและเศรษฐกิจอีกด้วย โดยพบว่าสภาพชุมชนเมืองจะมีความเจริญรุ่งเรืองมีสภาพแออัดของกลุ่มคนและอาคารสถาปัตยกรรมต่างๆ โดยเฉพาะย่านกลางเมืองจะถือเป็นศูนย์กลางของธุรกิจบันเทิง มีกลุ่มคนที่หลากหลายรวมอยู่อย่างหนาแน่น ส่วนใหญ่เป็นนักท่องเที่ยวซึ่งเป็นกลุ่มที่มีผลต่อเศรษฐกิจของเชียงใหม่ได้เป็นอย่างดี

สำหรับพื้นที่ศึกษาผลิตภัณฑ์ชนเผ่าม้ง ผู้วิจัยได้เลือกดอยปุย เนื่องจากเป็นชุมชนใหญ่ที่มีการขายสินค้าชนเผ่าม้งมากกว่าแห่งอื่น บรรยากาศของร้านค้าเป็นห้องแถวยาวขนานเข้าไปด้านในจนสุดถนนและมีร้านค้าชุมชนเรียงเป็นแถว มีสินค้าหลากหลายประเภทคละเคล้ากันไป ส่วนใหญ่จะเป็นสินค้าชนเผ่าม้งที่มีรูปแบบซ้ำๆกันจนระบุค่อนข้างยากว่าแหล่งผลิตจริงๆอยู่ที่ไหน จากการสัมภาษณ์ได้รับคำตอบว่าทำเองในกลุ่มและนำมาจากแหล่งผลิตในเมืองเชียงใหม่และในกรุงเทพฯ⁷ ดังนั้นสินค้าดังกล่าวจึงน่าจะมาจากที่เดียวกันเป็นส่วนใหญ่

⁷ สัมภาษณ์ ธนิต แสนยากุล, เจ้าของร้านในมูลนิธิโครงการหลวง, 11 พฤศจิกายน 2555.

ภาพที่ 29 บรรยากาศร้านค้าผลิตภัณฑ์ชนเผ่าม้งที่ดอยปุย

ศิลปวัฒนธรรม และประเพณี

ชาวม้ง มีความเชื่อในเรื่องการนับถือวิญญาณบรรพบุรุษ และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ต่างๆ โดยมีความเชื่อเกี่ยวกับธรรมชาติสิ่งแวดล้อมที่อยู่บนฟ้า ลำน้ำ เทพประจำต้นไม้ ภูเขา ไร่นา ฯลฯ ชาวม้งจะต้องเช่นสังเวยสิ่งศักดิ์สิทธิ์ต่างๆ เหล่านี้ปีละครั้ง โดยเชื่อว่าพิธีไสยศาสตร์เหล่านี้จะช่วยให้รักษาโรคภัยต่างๆ ได้ผล และเชื่อว่าความเจ็บป่วยทั้งหลายเป็นผลมาจากการทำผิดผี ทำให้ผีโกรธและมาแก้แค้นลงโทษให้เจ็บป่วย บางครั้งพิธีกรรมก็มีความยุ่งยากในการปฏิบัติ แต่ม้งก็ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคเหล่านั้น ม้งเชื่อว่าการที่มีร่างกายสมบูรณ์แข็งแรง โดยไม่มีโรคภัยมาเบียดเบียน นั่นคือความสุขอันยิ่งใหญ่ของม้ง ดังนั้นม้งจึงต้องทำทุกอย่างเพื่อเป็นการรักษาให้หายจากโรคเหล่านั้น ซึ่งพิธีกรรมในการรักษาโรคของม้งนั้นมีอยู่หลายแบบ ซึ่งแต่ละแบบก็รักษาโรคแต่ละโรค แตกต่างกันไป การที่จะทำพิธีกรรมการรักษาได้นั้น ต้องดูอาการของผู้ป่วยก่อนว่าอาการเป็นเช่นไร หลังจากนั้นจึงจะเลือกวิธีการรักษาได้ถูกต้อง

ชาวเขาเผ่าม้งหรือม้ง มีประเพณีและวัฒนธรรมตลอดทั้งความเชื่อ เป็นของตนเองสืบมาแต่บรรพบุรุษ เช่น ประเพณีฉลองปีใหม่ เรียกว่า “ น่อเป่โจ่วซ ” แปลว่า กินสามสิบ โดยถือเอาวันสุดท้ายคือ 30 ค่ำ ของเดือน 12 ในทุกปีเป็นวันส่งท้ายปีเก่า ซึ่งตรงกับช่วงปลายเดือนพฤศจิกายน ถึง ธันวาคม ชาวม้งจะประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ ทุกคนจะสวมเสื้อผ้าชุดใหม่ ประดับเครื่องเงินสวยงาม เด็ก ๆ จับกลุ่มกันเล่นลูกข่าง และร้องรำทำเพลง หนุ่มสาวจะจับคู่กันโยนลูกช่วง และพูดคุยกันอย่างสนุกสนาน

ประเพณีปีใหม่ม้ง

การจัดเทศกาลปีใหม่ของชนเผ่าม้ง มีวัตถุประสงค์เพื่อเตือนสติให้ชนเผ่าม้งทุกคนมีสติในการดำรงชีวิต ใช้ชีวิตอย่างระมัดระวัง สิ่งไหนดีก็ให้เก็บไว้กับตัว สิ่งไหนที่ไม่ดีหรือผิดพลาดไป ก็ให้รู้จักถอยห่างตัวเองและผู้อื่น เพื่อให้พร้อมที่จะเริ่มต้นกับสิ่งใหม่ๆ ในปีต่อไป ส่งเสริมให้สมาชิกในชนเผ่าได้มีโอกาสพบปะพูดคุยกับญาติมิตรเพื่อนฝูง

ในช่วงเทศกาลปีใหม่ม้ง ก่อนที่จะมีการจัดเลี้ยงกันอย่างรื่นเริงกัน ชาวม้งจะเริ่มจากการปฏิบัติที่เคยทำเป็นประจำตามธรรมเนียมคือการขอพรจากสิ่งศักดิ์สิทธิ์และผู้อาวุโส การบูชาบรรพบุรุษ เพื่อระลึกถึงพระคุณของบรรพบุรุษที่สั่งสมมาและเป็นการส่งมอบความรักจากบรรพบุรุษสู่ลูกหลาน ซึ่งชาวม้งจะมีความกตัญญูทวดเวที่ต่อผู้เป็นบิดามารดาเป็นอย่างยิ่งพิธีกรรมส่วนใหญ่จะมีการปฏิบัติที่คล้ายคลึงกับชาวจีนที่มีการระลึกถึงบรรพบุรุษผู้ล่วงลับไปแล้ว นอกจากนี้ยังมีการสวดขวัญข้าวของเครื่องใช้ต่างๆ ในบ้าน เช่น ประตู่ หม้อ ไห กระทะ ฯลฯ ซึ่งเชื่อว่าจะเป็นสิริมงคลกับผู้อยู่อาศัยในบ้าน พร้อมกับการเริ่มต้นที่ดีของชีวิตในวันปีใหม่

กิจกรรมโยนลูกช่วง เป็นการเปิดโอกาสให้วัยรุ่นหนุ่มสาวได้มีโอกาสพบปะพูดคุยกัน ลูกช่วง เป็นลูกกลมๆ ที่ทำจากผ้าขาวเขาเย็บมือ วิธีการเล่นกระทำโดยชายหญิงจับคู่กันโยนลูกช่วงรับส่งไปมา พร้อมกับพูดคุยบอกเล่าเรื่องราวให้กันและกันฟังหากชายหญิงคู่ใดที่ต่างยังไม่มีคู่ครองเกิดต้องอ้อยอิ่งไม่ตรีระหว่างโยนลูกช่วงอาจมีการสานสัมพันธ์ต่อ จนนำไปสู่การสู่ขอโดยฝ่าย ซึ่งหากผู้ใหญ่ทั้งสองฝ่ายพูดคุยกันและเห็นชอบก็จะมีการแต่งงานกันที่สุดในที่สุด

ประเพณีแต่งงาน

ชาวม้ง จะไม่เกี่ยวพาราสี หรือแต่งงานกับคนแซ่หรือตระกูลเดียวกัน เพราะถือเป็นพี่น้องกัน ชาวม้งนิยมแต่งงาน ในระหว่างอายุ 15 – 18 ปี เมื่อแต่งงานกันแล้วฝ่ายหญิงจะย้ายเข้ามาอยู่ในบ้านของฝ่ายชาย ซึ่งนับเป็นการเพิ่มสมาชิกในครอบครัว ชายชาวม้งอาจมีภรรยาได้มากกว่าหนึ่งคน อยู่รวมกันในบ้านของฝ่ายสามี โดยเริ่มแรกเมื่อฝ่ายชายและฝ่ายหญิงรู้จักกันและเกิดรักกัน ทั้ง 2 คนอยากใช้ชีวิตร่วมกัน ฝ่ายชายและฝ่ายหญิงจะกลับมาบ้านของตนเอง และฝ่ายชายค่อยมาพาฝ่ายหญิงจากบ้านของฝ่ายหญิง โดยผ่านประตูผีบ้านของฝ่ายหญิง เพราะคนม้งถือและเป็นวัฒนธรรมของคนม้ง หลังจากที่ฝ่ายชายและฝ่ายหญิงกลับมาถึงบ้านของฝ่ายชาย พ่อ แม่ของฝ่ายชาย จะเอาแม่ไก่มา หมนรอบศีรษะทั้งสองคน 3 รอบเรียกว่า “หรือข้า” เป็นการต้อนรับคนทั้งสองเข้าบ้าน ซึ่งฝ่ายชายต้องแจ้งให้ญาติทางฝ่ายหญิงทราบภายใน 24 ชั่วโมง โดยจัดหาคน 2 คน เพื่อไปแจ้งข่าวให้พ่อแม่และญาติทางฝ่ายหญิงทราบ ว่าตอนนี้บุตรชายของเราได้พาบุตรสาวของท่านมาเป็นลูกสะใภ้ของเราแล้ว ท่านไม่ต้องเป็นห่วงบุตรสาว โดยคนที่ไปแจ้งข่าวนั้นคนม้งเรียกว่า “แม่โง้ง” พ่อแม่ฝ่ายหญิงจะแจ้งให้ทางฝ่ายชายว่าทราบอีก 3 วันให้ “แม่โง้ง” มาใหม่ นั้นหมายถึงว่าพ่อแม่ทางฝ่ายหญิงต้องการจัดงานแต่งงาน สมัยก่อนคนม้งมักจะอยู่กินด้วยกันก่อนสองถึง 3 เดือน หรืออาจจะเป็นปีแล้วค่อยมาจัดงานแต่ง แต่ปัจจุบันนี้สังคมเปลี่ยนไปตามยุคเทคโนโลยี ทำให้การจัดงานแต่งงานของคนม้งได้กำหนดจัดงานแต่งงานภายใน 3 วันเป็นที่นิยมกันในปัจจุบัน

สภาพเศรษฐกิจและการประกอบอาชีพ

โครงสร้างเศรษฐกิจจังหวัดเชียงใหม่ แม้จะเป็นการผลิตภาคเกษตรเป็นหลัก เช่น ข้าว กระเทียม หอมหัวใหญ่ ลำไย ลิ้นจี่ ส้มเขียวหวาน ตลอดจนพืชผัก แต่การผลิตภาคนอกเกษตรก็มีความสำคัญมากเช่นกัน โดยเฉพาะในภาคบริการที่มีผลมาจากการท่องเที่ยวเนื่องจากเชียงใหม่มีศักยภาพในด้านการท่องเที่ยวสูงจึงทำให้นักท่องเที่ยวเดินทางมาเที่ยวเป็นจำนวนมาก ส่งผลอันดีต่อภาวะเศรษฐกิจโดยรวมทำให้ประชาชนมีอาชีพต่างๆ เพิ่มขึ้นตามธุรกิจที่เกิดขึ้น ทั้งการโรงแรม ของที่ระลึก ของตกแต่งบ้าน และเครื่องเงิน เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีการประกอบกิจการในรูปแบบเร่ แผงลอย มีกระจายตัวอยู่ตามตลาดขายปลีกต่างๆ และย่านไนท์บาซาร์ เป็นตลาดสำหรับนักท่องเที่ยวในเวลากลางคืน ซึ่งอาชีพดังกล่าวจะผันแปรไปกับธุรกิจบริการที่เกิดขึ้นด้วยและจากการที่มีฐานทางเศรษฐกิจสำคัญหลายชนิดจึงทำให้การขยายตัวทางเศรษฐกิจของจังหวัดเชียงใหม่เป็นไปอย่างรวดเร็วและค่อนข้างมีเสถียรภาพ

ภาพที่ 30 สินค้าชนเผ่าม้งที่ดอยปู่ยแสดงถึงเศรษฐกิจของชุมชน

อัตลักษณ์ด้านวัฒนธรรมของชนเผ่าม้ง

ม้ง หมายถึง อีสระชน เดิมอาศัยอยู่ในประเทศจีน ต่อมาชาวจีนเข้ามาปราบปราม เป็นเหตุให้อพยพลงมาถึงตอนใต้ของจีน และเขตอินโดจีนในช่วงสงครามโลกครั้งที่ ๒ และตอนเหนือของประเทศไทย ประมาณ พ.ศ. 2400 โดยมีสองกลุ่มได้แก่ ม้งน้ำเงินและม้งขาว ชาวม้งมักไม่ชอบให้เรียกว่าแม้ว โดยถือว่าเป็นการดูถูกเหยียดหยาม ในส่วนของจำนวนประชากรม้งในประเทศไทย มีมากเป็นอันดับ 2 รองจากกะเหรี่ยง

ลักษณะบ้านเรือน

ชนเผ่าม้ง นิยมสร้างบ้านอยู่บนภูเขาสูง สร้างบ้านคร่อมพื้น โดยใช้พื้นดินเป็นพื้นบ้าน ฝาบ้านเป็นไม้แผ่น มุงด้วยคา มีห้องนอน กับห้องครัวในบ้าน บ้านจะมีขนาดใหญ่ เพราะอยู่อาศัยในลักษณะครอบครัวขยาย ม้ง ถือผู้อาวุโสเป็นหัวหน้าครอบครัว

ภาพที่ 31 สภาพบ้านเรือนในชุมชนเผ่าม้ง

อัตลักษณ์ด้านวัฒนธรรมการแต่งกายของชนเผ่าม้ง

มั่งน้ำเงิน ผู้ชาย สวมเสื้อสีดำ หรือน้ำเงิน ปักลวดลาย แขนยาว ขลิบขอบแขนเสื้อด้วยสีฟ้า ส่วนกางเกงใช้สีเดียวกัน เป้ากางเกงจะกว้างและหย่อนต่ำลงมาถึงหัวเข่า ปลายขาแคบมีผ้าสีแดงคาดเอว ชายผ้าทั้งสองข้างปักลวดลายห้อยลงมา ส่วน ผู้หญิงสวมเสื้อสีดำ หรือสีน้ำเงินเข้ม มีลวดลายที่หน้าอก แขนยาวขลิบที่ปลายแขนด้วยสีฟ้า ปกเสื้อห้อยพับไปด้านหลัง ปักลวดลาย สวมกระโปรงจีบรอบตัว มีลวดลายที่เขียนด้วยขี้ผึ้งย้อมสีน้ำเงิน มีผ้าผืนยาวปักลวดลายห้อยชายปิดกระโปรงไว้ ผู้หญิงที่แต่งงานแล้ว จะใช้ผ้าพื้นเรียบขลิบชายด้วยผ้าสี มีผ้าแดงปักลวดลายที่ชายทั้งสองข้าง และปล่อยเป็นพู่ห้อยลงมา คาดด้วยเข็มขัดเงินทับ พันแข้งด้วยผ้าสีน้ำเงินหรือสีดำ เกล้ามวยผมไว้ที่กลางกระหม่อม แล้วใช้ผ้าโพกทับมวยผม ประดับเครื่องเงิน และเหรียญเงิน

มั่งขาว ผู้ชาย แต่งกายคล้ายกันกับมั่งน้ำเงิน แต่มีการประดับลวดลายน้อยกว่า ที่คอสวมห่วงเงินรอบคอหลายห่วง ผู้หญิงส่วนใหญ่จะแต่งตัวคล้ายมั่งน้ำเงิน เดิมนิยมสวมกระโปรงสีขาวล้วนไม่มีลวดลายใดๆ มีผ้าผืนยาวปิดทับด้านหน้ากระโปรงปักลวดลาย พร้อมทั้งมีผ้าแถบสีแดงคาดเอว ปล่อยชายเป็นหางไว้ด้านหลัง ปัจจุบันนุ่งกางเกงทรงจีนสีน้ำเงินเข้มแทนกระโปรง พันมวยผม และกันเชิงผมห้อยด้านหน้าให้ดูมีหน้าผากกว้างขึ้น

ภาพที่ 32 การแต่งกายผู้หญิงมั่ง

ภาพที่ 33 การแต่งกายหญิงชายชนเผ่าม้ง

การแต่งกายเต็มรูปแบบจะไม่มีให้เห็นในวิถีชีวิตปัจจุบันแต่จะสามารหเห็นได้ในงานปีใหม่ม้ง
 ที่มา : องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน, เทศกาลปีใหม่ม้งหมู่บ้าน
 สองแคว (Online) , 12 มกราคม 2555. www.dasta.or.th

ชุดชนเผ่าม้งมักจะตกแต่งด้วยสีสดใส มีลวดลายปักสวยงาม โดยผ้าที่นำมาตัดชุดในอดีตจะเป็นผ้าไหมดิบหรือใยจากผ้ากัญชง หรือฝ้ายที่ทอและปั่นเองมาเขียนเป็นลวดลายต่างๆด้วยวิธีการเขียนเทียนคล้ายการทำผ้าบาติก เพื่อที่จะทำเป็นชุดประจำเผ่าและใส่ในครอบครัว แต่ลวดลายจะไม่สวยเหมือนในปัจจุบัน เนื่องจากผ้าจากใยกัญชงจะมีปมของเส้นด้ายทำให้ผิวไม่เรียบจึงทำให้เขียนลวดลายได้ค่อนข้างยาก⁸ แต่ในปัจจุบันมีความต้องการทางการตลาดเพิ่มมากขึ้น หญิงชาวเขาเผ่าม้งจึงหาซื้อผ้าฝ้ายจากในเมืองและนำมาปักหรือเขียนเทียนแทนการปั่นฝ้ายด้วยมือแบบดั้งเดิม ทำให้งานปักโบราณมีคุณค่าขึ้นเพราะจำนวนชิ้นงานโบราณจริงๆ ลดน้อยลงจึงไม่มีใครคิดไปทำตามกรรมวิธีโบราณอีก ด้วยข้อจำกัดของระยะเวลาในการผลิต ในขณะเดียวกันคุณภาพของงานปักรุ่นใหม่ก็ด้อยลงด้วย เพราะลายปักหายากขึ้นไม่ละเอียดปราณีตเหมือนของเก่า จึงทำให้งานปักเก่าที่ปักลงบนใยผ้ากัญชงมีราคาค่อนข้างแพงและหาได้ยากขึ้น

ภาพที่ 34 ผู้หญิงชนเผ่าม้งปักผ้าที่ดอยปุย

ตามแหล่งจำหน่ายสินค้าชนเผ่าม้งจะเห็นหญิงม้งนั่งปักผ้าด้วยการสวมใส่ชุดตามสะดวกเหมือนคนทั่วไป ส่วนการสวมใส่ชุดม้งเต็มรูปแบบจะเห็นจากการจัดแสดงเท่านั้น

การวิเคราะห์ลักษณะการแต่งกายของชนเผ่าม้ง เพื่อนำมาใช้ในการออกแบบ

⁸ สัมภาษณ์ ธนิต แสนยากุล, เจ้าของร้านในมูลนิธิโครงการหลวง, 11 พฤศจิกายน 2555.

ผลิตภัณฑ์ที่ระลึกชนเผ่า

การแต่งกายชนเผ่าม้งที่สังเกตได้ คือการสวมเสื้อแขนยาวจรดข้อมือ ชายเสื้อระดับเอว ตัวเสื้อตลอดจนแนวสาบเสื้อจะใช้ด้ายสี และผ้าสีปักลวดลายต่างๆ สะดุดตา กางเกงสีเดียวกับเสื้อ มีลักษณะขากว้างมากแต่ปลายขาแคบลง ส่วนที่เห็นได้เด่นชัดคือ เป้ากางเกงจะหย่อนลงมาจนต่ำกว่าระดับเข่า รอบเอวจะมี ผ้าสีแดงพันทับกางเกงไว้ซึ่งชายผ้าทั้งสองข้างปักลวดลายสวยงาม อยู่ด้านหน้า และนิยมคาดเข็มขัดทับผ้าแดงไว้ ดังนั้นการนำเอกลักษณ์ชนเผ่าม้งจากการแต่งกายมาสร้างสรรค์ในผลิตภัณฑ์ที่ระลึกจึงได้นำลักษณะการสวมใส่เสื้อผ้าประจำเผ่าและใช้ผ้าสีต่างๆร่วมด้วย โดยใช้หลักการออกแบบจากผู้เชี่ยวชาญและนักออกแบบมาเป็นแนวทางในการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ที่ระลึกชนเผ่าจากเอกลักษณ์การแต่งกาย

การวิเคราะห์ผลิตภัณฑ์ที่ระลึกของชนเผ่าม้ง เพื่อนำมาใช้ในการออกแบบ

ผลิตภัณฑ์ที่ระลึกชนเผ่า

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์เป็นข้อๆ เพื่อง่ายต่อการนำมาพิจารณาด้านการออกแบบจากองค์ประกอบเหล่านี้ คือ ด้านวัสดุที่ใช้ในการผลิต เพื่อให้ทราบวัสดุที่ต้องการของผู้บริโภค ผู้วิจัยได้สำรวจผลิตภัณฑ์ที่ระลึกในตลาดไนท์บาร์ซาร์ เชียงราย และดอยปุย พบว่า วัสดุส่วนใหญ่เป็นวัสดุประเภท ผ้า หนังแท้ หนังเทียม พลาสติก จึงได้นำวัสดุดังกล่าวมาผสมผสานกัน และใช้สีสันทาจากหนังธรรมชาติร่วมกับลวดลายชนเผ่าเพื่อให้เกิดเอกลักษณ์พื้นถิ่นได้ดี และให้สอดคล้องกับการทำหน้าที่ในการใช้สอยและการสื่อเอกลักษณ์ชนเผ่าร่วมกัน โดยผู้วิจัยได้แสดงรายละเอียดร่วมกับการวิเคราะห์ด้านการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่ระลึกชนเผ่าประเภทเสื้อยืดและกระเป๋าสะพายให้มีรูปแบบร่วมสมัยสอดคล้องกับรสนิยมผู้บริโภคในหัวข้อที่จะกล่าวต่อไป

4.2 การออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่ระลึกชนเผ่าประเภทเสื้อยืดและกระเป๋าสะพายให้มีรูปแบบร่วมสมัยสอดคล้องกับรสนิยมผู้บริโภคปัจจุบันส่งผลต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเศรษฐกิจสร้างสรรค์

ในขั้นตอนการออกแบบเริ่มจากการสำรวจรูปแบบผลิตภัณฑ์ที่ระลึกชนเผ่าที่มีในท้องตลาดในภาคเหนือ แล้วสังเกตการซื้อของที่ระลึกของนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ที่ระลึกชนเผ่า โดยพบว่าผลิตภัณฑ์ที่นักท่องเที่ยวซื้อมากที่สุดคือ เสื้อยืด กระเป๋า และผ้าพันคอ ผู้วิจัยจึงได้เลือกมาออกแบบเพียง 2 ประเภท เนื่องจากสามารถใช้สอยได้ทุกโอกาส เพื่อเป็นผลิตภัณฑ์ที่ระลึกที่นำมาแสดงเอกลักษณ์ชนเผ่าจากการแต่งกาย โดยการสำรวจรูปแบบเสื้อยืดทั่วไป กระเป๋าที่มีขายในแหล่งท่องเที่ยวและร้านจำหน่ายของที่ระลึก ในด้านวัสดุที่ใช้ในการผลิต สีสันทา การทำหน้าที่ในการใช้สอยและการสื่อเอกลักษณ์ชนเผ่า นำมาเป็นข้อมูลในการออกแบบ ได้ผลสรุปดังนี้

1. ด้านรูปแบบผลิตภัณฑ์และลวดลาย

ใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างชุดที่1 เพื่อสัมภาษณ์นักออกแบบคือ คุณสุทธิญา

หนูชูแก้ว เป็นนักร้องแบบผลิตภัณฑ์จากร้าน “ร้อยหนึ่งพันเก้า” เกี่ยวกับรูปแบบผลิตภัณฑ์ที่มีความร่วมสมัย ได้ผลสรุปคือ ผลิตภัณฑ์ต้องสามารถใช้สอยได้จริง สื่อภาพชนเผ่าได้ชัดเจน และคุณศิริพร เลิศกุลทานนท์ ได้ผลสรุปคือ ต้องสามารถใช้สอยได้ในชีวิตประจำวันและต้องสามารถสวมใส่ได้อย่างมั่นใจ

1.1 แบบสัมภาษณ์นักท่องเที่ยว จำนวน 30 คน เกี่ยวกับความต้องการด้านรูปแบบผลิตภัณฑ์ที่ระลึกชนเผ่า ในการทำหน้าที่เป็นสื่อเอกลักษณ์ชนเผ่ามั่งและเย้า ได้ผลสรุปคือ ต้องการลดทลายเป็นส่วนประกอบ เนื่องจากมีความประณีต สวยงาม ถึงแม้รูปแบบการแต่งกายจะสามารถแสดงความชัดเจนของชนเผ่าได้แต่ก็ไม่ควรนำภาพการแต่งกายชนเผ่ามาแสดงบนผลิตภัณฑ์ เพราะดูไม่เข้ากัน เนื่องจากลดทลายสวยงามอยู่แล้ว

1.3 สันทนากรู่มกับผู้จำหน่ายผลิตภัณฑ์ชนเผ่าเกี่ยวกับลักษณะภาพที่แสดงเอกลักษณ์

เฉพาะของชนเผ่าภาคเหนือ ได้ผลสรุปคือ ชุดที่สวมใส่สามารถแสดงเอกลักษณ์ได้ชัดและการแสดงวิถีประเพณีต่างๆสามารถโน้มน้าวให้คนมาดูท่องเที่ยว มากที่สุด ในประเด็นดังกล่าวผู้วิจัยได้เลือกเฉพาะส่วนของลดทลายซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของเครื่องแต่งกายมาเป็นองค์ประกอบของผลิตภัณฑ์ที่ระลึกที่ต้องการสื่อในด้านเอกลักษณ์ชนเผ่า

1.4 สังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม ใช้สังเกตพฤติกรรมนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับการซื้อผลิตภัณฑ์ที่ระลึกชนเผ่า ได้ผลสรุปคือ ผู้บริโภคให้ความสนใจผลิตภัณฑ์ที่ระลึกประเภทเสื้อยืด ที่มีลดทลายชนเผ่าเป็นส่วนประกอบ ส่วนกระเป๋าสะพายผู้บริโภควางใจรูปแบบที่มีลดทลายประกอบ

2.วัสดุในการผลิต

ใช้ผลการศึกษาจากรูปแบบเดิมของวัสดุที่ผลิตผลิตภัณฑ์ที่ระลึกและสัมภาษณ์นักท่องเที่ยวที่มาซื้อสินค้า ที่ร้านจำหน่ายผลิตภัณฑ์ที่ระลึกทั้ง 2 แห่งคือ ตลาดไนท์บาร์ซาร์ เชียงราย และดอยปุย ด้วยหัวข้อสัมภาษณ์ คือ วัสดุประเภท ผ้า หนังแท้ หนังเทียม พลาสติก และผลจากการสัมภาษณ์ นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เลือกวัสดุผ้า และแบบผสมผสานวัสดุร่วมกัน ดังนั้นผู้วิจัยจึงนำมาใช้ในการออกแบบกระเป๋าจากผ้าร่วมกับหนังแท้ และมีลดทลายปักผ้าประกอบ และนำมาเป็นข้อมูลในการออกแบบร่าง 40 รูปแบบต่อไป

3.รูปแบบและสีสันท

ในการออกแบบผลิตภัณฑ์ที่ระลึกชนเผ่า ประกอบด้วย กระเป๋าสะพายสายเดี่ยว 10 รูปแบบ กระเป๋าสะพายสายคู่ 10 รูปแบบ และออกแบบเสื้อยืดคอกลม 10 รูปแบบ คอปก 10

รูปแบบ รวมทั้งสิ้น 40 รูปแบบ ผู้วิจัยได้ออกแบบตามกระบวนการออกแบบผลิตภัณฑ์จากทฤษฎีด้านการออกแบบในหลายประเด็น เพื่อให้ได้รูปทรงใหม่โดยให้เกิดการรับรู้จากผู้บริโภคในด้านความแตกต่างจากที่มีขายอยู่ในท้องตลาดทั่วไป การรู้จักค่าของความงามด้วยรูปร่างรูปทรงของวัตถุต่างๆ และนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ความต้องการของผู้บริโภคในด้านต่างๆ มาใช้ร่วมกันกับทฤษฎีต่างๆ ตามหัวข้อดังนี้

การพิจารณาด้านความสวยงามของรูปแบบกระเป๋ ผู้วิจัยได้ออกแบบจากการผสมผสานของวัสดุต่างๆ คือ วัสดุผ้า และหนังแท้ร่วมกันซึ่งให้ความรู้สึกที่ขัดแย้งแต่เป็นความขัดแย้งที่ทำให้เกิดความโดดเด่น น่าสนใจทั้งจากลายชนเผ่า การผสมผสานลวดลายกลายเป็นการเพิ่มคุณค่าด้านความงามของรูปแบบและการผสมผสานวัสดุเป็นการเพิ่มความแข็งแรง คงทน จึงมีการใช้หนังในการเสริมส่วนที่รับน้ำหนักตามจุดต่างๆ เพื่อให้เกิดความแข็งแรงยิ่งขึ้น ส่วนการพิจารณาด้านความสวยงามของรูปแบบเสื้อยืดได้ใช้ลวดลายสกรีนการแต่งกายชนเผ่าผสมผสานลายผ้าปักเพื่อให้เกิดความน่าสนใจเพิ่มขึ้น

ด้านความสัมพันธ์ของวัสดุ ผู้วิจัยได้ออกแบบจากวัสดุเดิมที่มีอยู่แล้วเพื่อให้คงความเป็นเอกลักษณ์¹⁰ คือ วัสดุผ้าเพื่อให้เกิดความเป็นเอกลักษณ์พื้นถิ่น ในประเด็นดังกล่าวสอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภคที่เป็นนักท่องเที่ยวที่ต้องการให้มีผ้าประกอบในตัวผลิตภัณฑ์ที่ระลึก ดังนั้นในการออกแบบผลิตภัณฑ์ที่ระลึก จึงมีทั้งผ้า และหนังเป็นโครงสร้างประกอบร่วมกัน

ด้านความสัมพันธ์ขององค์ประกอบ ผู้วิจัยได้คำนึงถึงรูปแบบลวดลายที่เป็นเอกลักษณ์ ชนเผ่าจากองค์ประกอบของการแต่งกาย ประกอบด้วยรูปแบบลักษณะของชุด ลวดลาย สี สัน การนำหลักองค์ประกอบทั้งเส้น รูปทรง สี ความสมดุล พื้นผิว มาออกแบบร่วมกันเพื่อให้เกิดความเป็นเอกภาพได้

การสื่อความหมาย ผู้วิจัยได้ออกแบบตามความต้องการของผู้บริโภคโดยจากการสัมภาษณ์ผู้บริโภคจำนวน 30 คน มีผู้ให้ความเห็นว่าเครื่องแต่งกายชนเผ่าสามารถสื่อเอกลักษณ์พื้นถิ่นได้ ผู้วิจัยจึงได้ใช้ลวดลายจากเครื่องแต่งกายชนเผ่ามาใช้ในการออกแบบกระเป๋ เพื่อให้เห็นเอกลักษณ์ชัดเจน ผู้วิจัยจึงพิจารณาจากโครงสร้างผ้าแคนวาส หนังแท้ และผ้าปักลวดลายชนเผ่าเป็นหลัก ซึ่งเมื่อนำมาประกอบกันเป็นรูปทรงร่วมกับการผสมผสานหนังแท้ ทำให้เกิดความงามที่สามารถความหมายให้ผู้บริโภคเข้าใจได้ว่าเป็นกระเป๋ และนำการแต่งกายชนเผ่ามาใช้ในการออกแบบลายเสื้อยืดโดยใช้ผ้าคอตตอนเป็นวัสดุหลัก

⁹ ชะลูด นิ่มเสมอ, งานวาดเส้นร่วมสมัย, (กรุงเทพมหานคร : อมรินทร์ พริ้นติ้ง แอนด์ พับลิชชิ่ง, 2546), น. 139.

¹⁰ สวเรศ เกตุสุวรรณ, นวัตกรรมออกแบบผลิตภัณฑ์, (กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2543), น.1.

4. การทำหน้าที่ด้านการใช้สอย

กระเปาะสะพาย มีประโยชน์ในการใช้เก็บสัมภาระส่วนตัวต่างๆ ในปัจจุบันมีความสำคัญกับคนทุกกลุ่มโดยเฉพาะวัยรุ่นกระเปาะจะมีความสำคัญโดยจัดเป็นส่วนหนึ่งของการแต่งตัวด้วยเพื่อเสริมสร้างบุคลิก ดังนั้นรูปแบบกระเปาะจึงต้องอิงตามกระแสแฟชั่นในปัจจุบันและแนวโน้มอนาคตด้วย นอกจากนี้ประโยชน์ของกระเปาะยังทำหน้าที่เสริมได้หลายประการ เช่น ใช้เสริมความมั่นใจได้ โดยบางคนเมื่อจะออกจากบ้านหากขาดกระเปาะจะรู้สึกไม่มั่นใจจึงต้องสะพายกระเปาะไว้ตลอดเวลา หรืออาจใช้บังแดดได้ในยามฉุกเฉิน สารพัด ส่วนรูปแบบกระเปาะในปัจจุบันมักพบในรูปแบบกระเปาะสะพายไหล่หรือสะพายแล่ง ขนาดกะทัดรัดมีสายกระเปาะยาวพอประมาณ โดยจะนิยมในกลุ่มวัยรุ่น เป็นต้น ส่วนเสื้อยืดทั้งแบบคอกลมและคอปก มีหน้าที่ที่สำคัญและโดดเด่นจากการทำหน้าที่ปกป้อง ห่อหุ้มร่างกายจากสภาพภูมิอากาศที่เปลี่ยนแปลง หรือภัยจากแมลง สัตว์ต่างๆ ความสุภาพ ในสถานที่นั้นๆ การดึงดูดความสนใจจากรูปแบบของเสื้อผารวมทั้งยังแสดงถึงรสนิยมของแต่ละบุคคลได้ด้วย

5. การทำหน้าที่ในการสื่อเอกลักษณ์ชนเผ่า

ผลิตภัณฑ์ที่ระลึกชนเผ่าประเภทกระเปาะสะพาย และเสื้อยืด ผู้วิจัยได้ศึกษาถึงหน้าที่ที่แสดงเอกลักษณ์ชนเผ่าจากประเพณีวัฒนธรรม การแต่งกาย เนื่องจากมีความเป็นเอกลักษณ์ของตนเองที่มีความโดดเด่น สวยงาม เป็นที่สะดุดตาต่อผู้พบเห็น โดยผู้บริโภคทั่วไปสามารถมองเห็นเด่นชัดและสัมผัสได้จากสายตา ในขณะเดียวกันด้วยประเภทผลิตภัณฑ์เป็นผลิตภัณฑ์ที่สามารถใช้สอยได้ทุกกลุ่มเป้าหมาย เช่น เด็ก วัยรุ่น วัยทำงาน ซึ่งจากการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วมในกลุ่มนักท่องเที่ยวพบว่า คน 3 กลุ่มนี้เป็นกลุ่มที่ซื้อของอยู่โดยตลอด ส่วนวัยผู้สูงอายุจะซื้อสิ่งของที่บำรุงสุขภาพเป็นส่วนใหญ่ เป็นต้น ดังนั้นโอกาสที่กลุ่มคนดังกล่าวจะใช้สอยผลิตภัณฑ์ทั้ง 2 ประเภทจึงมีมากขึ้น เนื่องจากกลุ่มเป้าหมายดังกล่าวมักมีกิจกรรมในชีวิตประจำวันอยู่โดยตลอด ผลิตภัณฑ์ดังกล่าวจึงถูกทำหน้าที่ในการสื่อเอกลักษณ์ชนเผ่าได้โดยตลอดจากการดำเนินชีวิตที่ต้องเกิดขึ้นจากภาระหน้าที่ทางสังคม

6. ขั้นตอนการออกแบบผลิตภัณฑ์ที่ระลึกชนเผ่า

จากประเด็นดังกล่าวเป็นข้อมูลพื้นฐานที่ผู้วิจัยนำมาพิจารณาในการออกแบบผลิตภัณฑ์ที่ระลึกประเภท กระเปาะสะพายสายเดี่ยว 10 รูปแบบ กระเปาะสะพายสายคู่ 10 รูปแบบ และออกแบบเสื้อยืดคอกลม 10 รูปแบบ คอปก 10 รูปแบบ จำนวนทั้งหมด 40 รูปแบบ โดยแต่ละแบบให้ความรู้สึกที่เป็นเอกลักษณ์จากรูปร่าง ลวดลาย วัสดุ ของผลิตภัณฑ์ที่ระลึก โดยผลิตภัณฑ์ดังกล่าวเมื่อนำไปทดสอบความพึงพอใจนักท่องเที่ยวเพื่อคัดเลือกผลิตภัณฑ์ที่ใช้รูปแบบที่เป็นภาพผลิตภัณฑ์เดียวกันแต่เปลี่ยนลวดลายเอกลักษณ์ของแต่ละชนเผ่า เพื่อแสดงความแตกต่างกันของชนเผ่าม้งและชนเผ่าเย้า ประกอบด้วยขั้นตอนเรียงลำดับดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 เป็นกระบวนการออกแบบร่างผลิตภัณฑ์ที่ระลึกกระเปาะ 20 รูปแบบ และเสื้อยืด 20 รูปแบบ ประกอบด้วยกระเปาะสะพายสายเดี่ยว 10 รูปแบบ (ม้ง 5 แบบ เย้า 5 แบบ) กระเปาะสะพายสายคู่ 10 รูปแบบ (ม้ง 5 แบบ เย้า 5 แบบ) และออกแบบเสื้อยืดคอกลม 10 รูปแบบ (ม้ง 5

แบบ เย้า 5 แบบ) คอปก 10 รูปแบบ (มั่ง 5 แบบ เย้า 5 แบบ) ในลักษณะที่แสดงลายผ้าชนเผ่ามั่งและเย้าที่ใช้ประกอบเพื่อให้นักท่องเที่ยวคัดเลือกรูปแบบของผลิตภัณฑ์ก่อน

ขั้นตอนที่ 2 ทดสอบความพึงพอใจจากนักท่องเที่ยว 30 คน (ทดสอบครั้งที่ 1) เพื่อคัดเลือกให้เหลือประเภทละ 1 แบบ(กระเป๋าสายยาว กระเป๋าสายสั้น เสื้อยืดคอกลม เสื้อยืดคอปก)

ขั้นตอนที่ 3 นำภาพผลิตภัณฑ์ที่ระลึกที่ถูกคัดเลือกทั้ง 4 ประเภท มาแสดงเป็นภาพ 3 มิติเขียนสีเหมือนจริงพร้อมลวดลาย (Rendering) ประกอบด้วยกระเป๋าสะพายสายเดี่ยว 1 รูปแบบ กระเป๋าสะพายสายคู่ 1 รูปแบบ และออกแบบเสื้อยืดคอกลม 1 รูปแบบ คอปก 1 รูปแบบ (เผ่าละ 4 รูปแบบ ทั้ง 2 ชนเผ่า)

ขั้นตอนที่ 4 ทดสอบความพึงพอใจจากนักท่องเที่ยว 30 คน (ทดสอบครั้งที่ 2) เพื่อเลือก 1 เผ่านำไปผลิตเป็นผลิตภัณฑ์ที่ระลึกชนเผ่า (กระเป๋าสะพายสายเดี่ยว 1 รูปแบบ กระเป๋าสะพายสายคู่ 1 รูปแบบ และออกแบบเสื้อยืดคอกลม 1 รูปแบบ คอปก 1 รูปแบบ)

ขั้นตอนที่ 5 เขียนแบบรายละเอียด

ขั้นตอนที่ 6 ผลิตผลิตภัณฑ์ที่ระลึกชนเผ่า (กระเป๋าสะพายสายเดี่ยว 1 รูปแบบ กระเป๋าสะพายสายคู่ 1 รูปแบบ และออกแบบเสื้อยืดคอกลม 1 รูปแบบ คอปก 1 รูปแบบ) ตามลำดับ ดังนี้

ในการออกแบบร่างผลิตภัณฑ์ที่ระลึกชนเผ่า (จากขั้นตอนที่ 1) จะใช้รูปแบบเดียวกันทั้ง 2 ชนเผ่า โดยในขั้นตอนนี้จะออกแบบรูปแบบกระเป๋าที่จำลองการพิมพ์ลายผสมผสานผ้าปัก ดังนี้

1. กระบวนการออกแบบร่างผลิตภัณฑ์ที่ระลึกกระเป๋า 20 รูปแบบ(มั่ง เย้า ใช้รูปแบบเดียวกันสลับลาย) ประกอบด้วยกระเป๋าสะพายสายเดี่ยว 10 รูปแบบ (มั่ง 5 แบบ เย้า 5 แบบ) กระเป๋าสะพายสายคู่ 10 รูปแบบ (มั่ง 5 แบบ เย้า 5 แบบ) ในลักษณะที่แสดงลายผ้าชนเผ่ามั่งและเย้าที่ใช้ประกอบเพื่อให้นักท่องเที่ยวคัดเลือกรูปแบบของผลิตภัณฑ์ก่อน

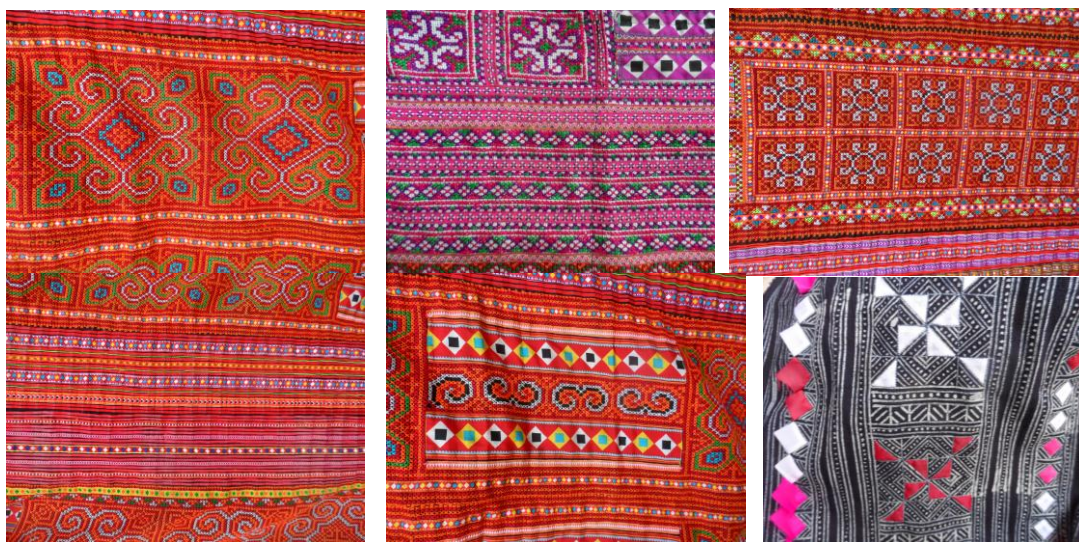
ภาพที่ 35 รูปแบบกระเป๋าสะพายสายเดี่ยวยาว (มั่ง 5 เย้า 5)

ภาพที่ 36 รูปแบบกระเป๋าสะพายสายคู่สั้น (มั่ง 5 เย้า 5)

ตัวอย่างการกำหนดลวดลายของชนเผ่าม้งและเย้าในกระเป๋ารูปแบบเดียวกัน

ภาพที่ 37 กลุ่มลวดลายม้งที่นิยมนำมาทำกระเป๋า

ภาพที่ 38 กลุ่มลวดลายบนผลิตภัณฑ์ที่ระลึกชนเผ่าเย้า

ลวดลายที่ปรากฏบนผลิตภัณฑ์ที่ระลึกชนเผ่าต่างๆ มักจะปรากฏให้เห็นในรูปแบบที่ซ้ำๆ กัน โดยอาจเกิดจากการที่ทำเลียนแบบกันซึ่งเมื่อมีลายใดเป็นที่นิยมก็จะทำการผลิตลายนั้นๆ ในกลุ่มชนเผ่าอื่นด้วยและมีการเรียกชื่อแตกต่างกันไปตามจินตนาการและการแพร่กระจายทางวัฒนธรรมที่ยาวนาน เช่น ลายที่คล้ายเลข 3 หันหลังชนกัน (ลายแรกในภาพที่ 38) เผ่าม้งเรียกว่า ลายอุ้งมือเสือ¹¹ ส่วนเผ่าม

¹¹ สัมภาษณ์ ลาวหลือ แซ่อู่, ผู้จำหน่ายสินค้าหัตถกรรมชาวเขาบ้านแม่ข้าวต้มท่าสุด จังหวัดเชียงราย, 11 พฤศจิกายน 2555.

งเรียกว่า ลายเท้าช้าง¹² ฯลฯ จากลักษณะดังกล่าวได้แสดงถึงการรับรูปแบบลวดลายซึ่งกันและกันในกลุ่มชาวเขาที่มีการโยกย้ายถิ่นฐานกระจายอยู่ตามพื้นที่บนภูเขาและประกอบอาชีพขายของที่ระลึกตามแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดภาคเหนือทั่วไป ในการสังเกตลายของกลุ่มชนเผ่าต่างๆมีผู้รู้ที่เป็นผู้ประกอบการร้านหัตถกรรมชาวเขา จังหวัดเชียงราย¹³ ได้ให้ข้อเสนอแนะการสังเกตลายแบบง่ายๆคือ ลายปักชนเผ่าม้งมีสีส่นและมักมีการตกแต่งผ้าสีประกอบ ส่วนลายเผ่าเย้าจะมีฝีมือการปักผ้าที่ปราณีตและสามารถดูได้ทั้งสองด้าน ส่วนลายปักอาข่าจะดูได้ด้านเดียวด้านหลังจะไม่เป็นระเบียบ ดังนั้นอาข่าจึงสามารถปักลายชนเผ่าอื่นๆได้ และจัดเป็นนักปักที่สามารถรับจ้างปักได้ทุกชนเผ่า จึงมักพบว่าลวดลายชนเผ่าในปัจจุบันส่วนใหญ่มาจากฝีมืออาข่าเป็นส่วนใหญ่

แนวคิดในการออกแบบ เมื่อสรุปรูปแบบลายจากลายที่ปรากฏตามผลิตภัณฑ์ที่ระลึกต่างๆแล้วนำมาออกแบบในลักษณะคละลายร่วมกับการผสมผสานวัสดุผ้าแคนวาสและหนังแท้สีธรรมชาติ เพื่อให้ความรู้สึกที่เป็นพื้นถิ่นแต่รูปแบบกระเป๋ากเป็นแบบที่นิยมตามแนวโน้มของตลาดทั่วไปเพื่อให้อยู่ในตลาดสมัยใหม่ได้ (ยุคอาเซียน) ซึ่งจะเป็นตลาดที่มีกลุ่มคนหลากหลายประเทศเข้ามาท่องเที่ยวจำนวนมาก

ชุดที่ 1 กระเป๋าสะพายสายเดี่ยวยาวกับลวดลายผ้าม้งและเย้าในผลิตภัณฑ์รูปแบบเดียวกัน
(ม้ง 5 รูปแบบ เย้า 5 รูปแบบ รวม 10 รูปแบบ)

รูปแบบผลิตภัณฑ์(กระเป๋าสะพายสายยาว)	ลายผ้าม้ง 3 ลาย	ลายผ้าเย้า 3 ลาย
-------------------------------------	-----------------	------------------

¹² สัมภาษณ์ ธนิต แสนยากุล, เจ้าของร้านหัตถกรรมชาวเขาในมูลนิธิโครงการหลวง, 11 พฤศจิกายน 2555.

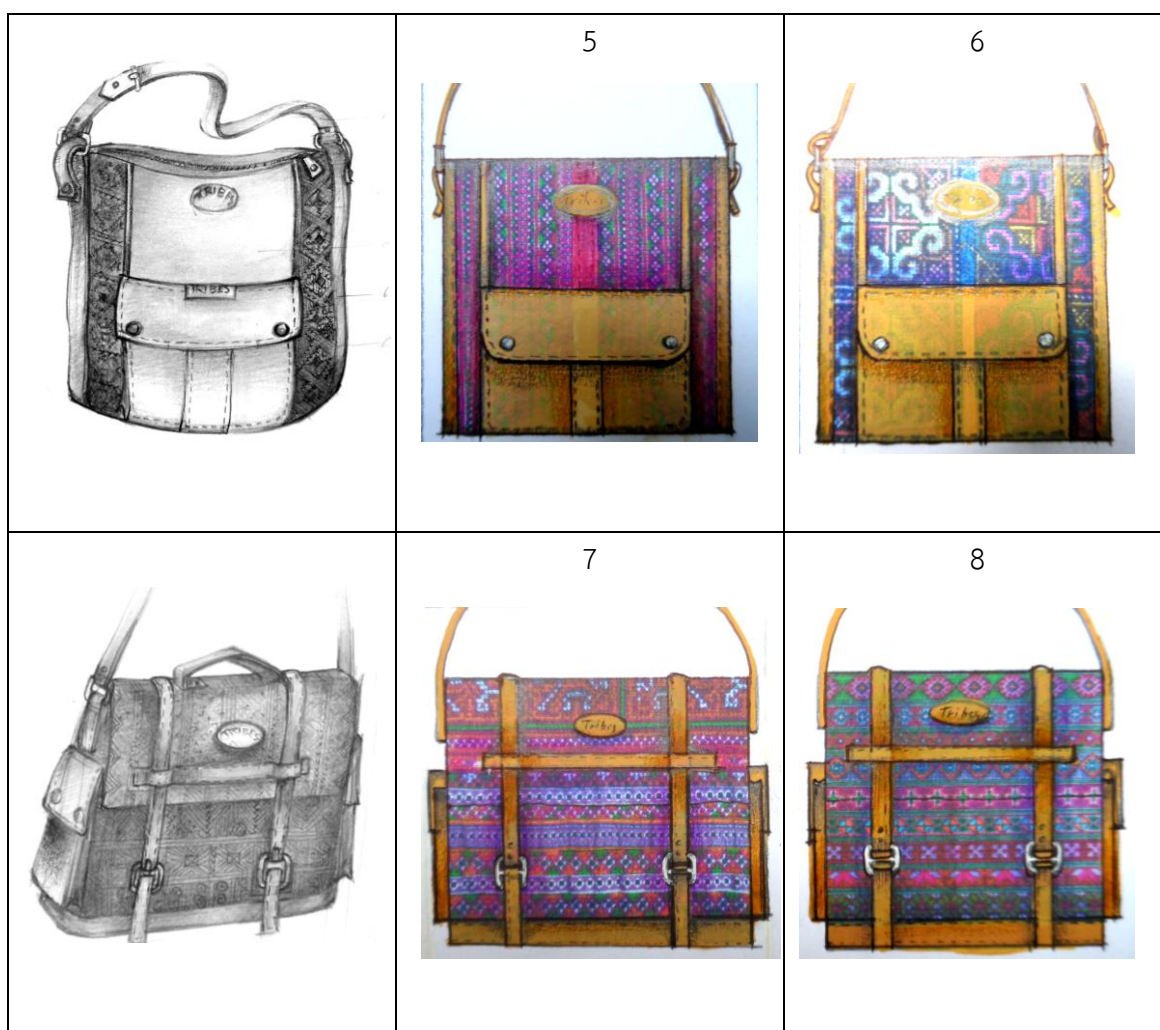
¹³ สัมภาษณ์ สุพร อัครพิทักษ์ศิริ, เจ้าของร้านหัตถกรรมชาวเขาและสินค้าพื้นเมือง อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย, 15 พฤศจิกายน 2555.

ภาพที่ 39 ภาพแสดงกระเป๋าสะพายสายยาวกับลวดลายผ้าม้งและลายผ้าเย้า

แนวคิดในการออกแบบกระเป๋ารูปแบบที่ 1,2,3,4,5,6,7,8 กำหนดแนวคิดจาก “เอกลักษณ์ชนเผ่าที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม” โดยใช้รูปทรงสี่เหลี่ยมเป็นโครงสร้างหลักของกระเป๋า และขึ้นโครงสร้างกระเป๋าจากผ้าแคนวาสปิดทับภายนอกด้านหน้าด้วยผ้าชนเผ่าแสดงลวดลายเฉพาะด้านหน้าเพื่อลดต้นทุนในการผลิตทำให้กำหนดราคาได้ต่ำ ลดการสิ้นเปลืองลายผ้าปักที่นับวันจะผลิตได้น้อย ส่วนด้านหลังเป็นผ้าแคนวาสสีธรรมชาติเต็มแผ่นเพื่อเป็นการเสริมโครงสร้างกระเป๋าให้แข็งแรง สามารถสะพายได้ง่ายขึ้นเมื่อมีการเคลื่อนไหว ขนาดกะทัดรัดแต่ยังสามารถบรรจุสิ่งของได้จำนวนมาก สายสะพายทำจากหนังแท้สีธรรมชาติเพื่อความแข็งแรง ส่วนด้านหน้าตกแต่งด้วยหนังธรรมชาติ เพื่อแสดงคุณค่าจากความเป็นหนังแท้ควบคู่กับคุณค่าที่เกิดจากลายชนเผ่าม้งและเย้า เย็บริมแบบโซว์เส้นด้ายคล้ายการเย็บด้วยมือเพื่อให้เกิดความงามจากความขัดแย้งขององค์ประกอบต่างๆโดยรวม

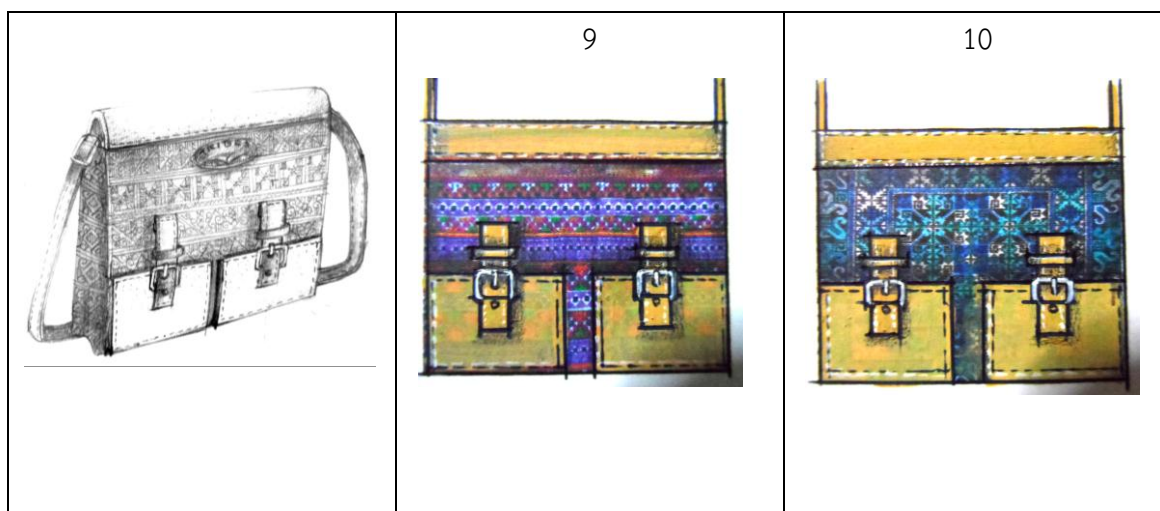
รูปแบบผลิตภัณฑ์ (กระเป๋าสะพายสายยาว)	ลายผ้าม้ง	ลายผ้าเย้า
--------------------------------------	-----------	------------

ภาพที่ 40 ภาพแสดงกระเป๋าสะพายสายยาวกับลวดลายผ้าม้งและลายผ้าเย้า

สำหรับการออกแบบกระเป๋ารูปแบบที่ 5,6 ด้านหน้าเมื่อบุด้วยผ้าขนเฝ้าเพื่อแสดงลวดลายแล้ว ได้ออกแบบให้มีฝาปิดขนาดใหญ่เพื่อเพิ่มช่องทางการเก็บของได้มากขึ้นและยังสร้างจุดเด่นให้กับกระเป๋าด้วยการใช้หนังขลิบเป็นเส้นเล็กๆ 2 เส้น เหนือกระเป๋า

รูปแบบผลิตภัณฑ์ (กระเป๋า สะพายสายยาว)	ลายผ้าม้ง	ลายผ้าเย้า
--	-----------	------------

ภาพที่ 41 ภาพแสดงกระเป๋าสายยาวกับลวดลายผ้ามัดและลายผ้าเย้า

กระเป๋ารูปแบบที่ 9,10 เป็นรูปแบบที่ถูกเลือกจากผู้บริโภคด้วยแบบคัดเลือกจำนวน 20 รูปแบบ โดยกำหนดแนวคิดจาก “เอกลักษณ์ชนเผ่าที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม” และออกแบบจากรูปทรงสี่เหลี่ยมเป็นโครงสร้างหลักของกระเป๋าคือเป็นที่ยอมรับโดยตลอด โครงสร้างกระเป๋าทรงสี่เหลี่ยมเป็นผ้าแคนวาสปิดทับภายนอกด้านหน้าด้วยผ้าชนเผ่าแสดงลวดลายเฉพาะด้านหน้า เพื่อลดต้นทุนในการผลิตและลดการสิ้นเปลืองลายผ้าปัก และมีกระเป๋าคือทำจากหนังแท้ 2 ใบ เพื่อให้สามารถเก็บของได้สะดวก ส่วนฝาปิดทำเป็นห่วงโลหะห้อยและมีการใช้งานจริงด้วยกระดุมเปิดปิด เนื่องจากใช้งานได้ง่ายและสะดวกกว่าการเปิดปิดด้วยห่วงโลหะรัดกระเป๋าคือ ส่วนด้านหลังเป็นผ้าแคนวาสสีธรรมชาติเต็มแผ่น เพื่อเป็นการเสริมโครงสร้างกระเป๋าคือให้แข็งแรงและลดต้นทุนในการผลิตด้วย ทำให้กำหนดราคาในการขายได้ต่ำ และผู้บริโภคสามารถซื้อได้ง่ายขึ้น ในการเย็บกระเป๋าคือส่วนที่ตกแต่งด้วยหนังธรรมชาติกำหนดให้เย็บตะเข็บแบบโซ่เส้นด้ายเส้นใหญ่เว้นจังหวะห่างประมาณ $\frac{1}{2}$ ของเส้นด้าย เพื่อให้ดูเป็นงานฝีมือที่มีคุณค่ายิ่งขึ้น

ในการออกแบบกระเป๋าสายยาว ผู้วิจัยได้นำลวดลายผ้ามัดและเย้ามาใช้ร่วมในการออกแบบกระเป๋าคือโดยขึ้นโครงสร้างจากผ้าแคนวาส หุ้มฐานกระเป๋าคือ และสายสะพายด้วยหนังแท้สีธรรมชาติ ปรับระดับสั้น ยาวได้ ส่วนด้านหน้าตกแต่งด้วยลายปักชนเผ่ามัดและเย้า โดยการตกแต่งลาย

ได้ใช้จำลองจากรูปแบบกระเป๋าดูเหมือนกันแต่เปลี่ยนลายเป็นม้ง 1 ใบ เย้า 1 ใบ โดยในการออกแบบนี้ใช้หลักการสัมผัส 5 ประการ¹⁴ คือ การสร้างผลิตภัณฑ์ให้เกิดความสวยงามและดึงดูดใจผู้บริโภคด้วยประสาทสัมผัสทั้ง 5 ของมนุษย์

ในการออกแบบกระเป๋าม้งและเย้า ได้ใช้รูปแบบกระเป๋าดูเหมือนกัน และนำลายผ้าในแต่ละชนเผ่ามาวางจำลองรูปแบบเพื่อแสดงความแตกต่างของรูปแบบ และเมื่อนำไปทดสอบผู้บริโภคเพื่อคัดเลือกรูปแบบจะให้เห็นความแตกต่างจากการวางลายในตำแหน่งเดียวกันบนผลิตภัณฑ์เดียวกัน ดังนั้นการตัดสินใจในขั้นการเลือกรูปแบบจะทำให้สามารถเลือกได้ง่ายขึ้น

ชุดที่ 2 กระเป๋าสะพายสายคู่สั้นกับลวดลายผ้าม้งและลายผ้าเย้าในผลิตภัณฑ์รูปแบบเดียวกัน
(ม้ง 5 รูปแบบ เย้า 5 รูปแบบ รวม 10 รูปแบบ)

รูปแบบผลิตภัณฑ์ (กระเป๋า)	ลายผ้าม้ง	ลายผ้าเย้า
---------------------------	-----------	------------

¹⁴ สุวิทย์ วงศ์จุฑาราวณิชย์. “สัมผัสทั้ง 5 กับ Sensory Experience,” กรุงเทพฯธุรกิจ. 18 (กุมภาพันธ์ 2548) น. A6.

สะพายสายสั้น)		
	11 	12
	13 	14

ภาพที่ 42 ภาพแสดงกระเป๋าสะพายสายสั้นกับลวดลายผ้าม้งและลายผ้าเย้า

แนวคิดในการออกแบบกระเป๋าสะพายสายสั้น กำหนดแนวคิดจาก “เอกลักษณ์ชนเผ่าที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม” เช่นเดิมและโครงสร้างหลักของกระเป๋าเป็นผ้าแคนวาสรูปสี่เหลี่ยมปิดทับด้านหน้าด้วยผ้าชนเผ่าแสดงลวดลายตามแบบ และตกแต่งด้วยหนังแท้สีธรรมชาติเพื่อความสวยงาม แสดงเอกลักษณ์ และลดต้นทุนในการผลิตด้วย

รูปแบบผลิตภัณฑ์ (กระเป๋าสะพายสายสั้น)	ลายผ้าม้ง	ลายผ้าเย้า
---------------------------------------	-----------	------------

ภาพที่ 43 ภาพแสดงกระเป๋าสะพายสายสั้นกับลวดลายผ้ามัดและลายผ้าเย้า

แนวคิดในการออกแบบกระเป๋าสะพายสายสั้น รูปแบบที่ 15-18 กำหนดแนวคิดจาก “เอกลักษณ์ชนเผ่าที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม” เช่นเดิมและโครงสร้างหลักของกระเป๋าเป็นผ้าแคนวาสรูปสี่เหลี่ยมปิดทับด้านหน้าด้วยผ้าชนเผ่าแสดงลวดลายตามแบบ ในรูปแบบที่ 15,16 ตกแต่งด้วยหนังแท้สีธรรมชาติโดยรอบจากด้านข้างทั้งสองและด้านบนเพื่อความสวยงามและเน้นความเป็นหนังแท้มากขึ้น ส่วนกระเป๋าด้านหน้าลวดลายผ้าชนเผ่ามีซิปปิด แสดงเอกลักษณ์ชนเผ่าได้ชัดเจนขึ้นจากรูปชนเผ่ามัดและเย้า ส่วนรูปแบบที่ 17,18 โครงสร้างกระเป๋าผ้าแคนวาสปิดทับด้วยผ้าชนเผ่าด้านหน้าเต็มแผ่นมีซิปหนังตรงกลางแผ่นของกระเป๋าเพื่อแบ่งแยกพื้นที่ที่กระเป๋ากออกเป็น 2 ส่วน และด้านข้างของกระเป๋าได้ออกแบบให้มีกระเป๋านขนาดเล็กวัสดุหนังแท้ทั้งสองข้าง ส่วนพื้นที่ด้านล่างยังมีสายรัดที่ทำจากหนังแท้ติดกระดุมเพื่อขยายความกว้างของกระเป๋าทั้งสองข้างด้วย (ดูตามแบบ 17,18)

รูปแบบผลิตภัณฑ์(กระเป๋า สะพายสายสั้น)	ลายผ้ามัง	ลายผ้าเย้า
	19 	20

ภาพที่ 44 ภาพแสดงกระเป๋าสะพายสายสั้นกับลวดลายผ้ามังและลายผ้าเย้า

กระเป๋าสะพายสายสั้นรูปแบบที่ 19,20 เป็นรูปแบบที่ถูกเลือกจากผู้บริโภคด้วยแบบคัดเลือกจำนวน 20 รูปแบบ โดยกำหนดแนวคิดจาก “เอกลักษณ์ชนเผ่าที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม” และออกแบบจากรูปทรงสี่เหลี่ยมเป็นโครงสร้างหลักของกระเป๋าที่เป็นที่นิยมมาโดยตลอด โครงสร้างกระเป๋าด้านหลังเป็นผ้าแคนวาสด้านหน้าปิดทับภายนอกด้วยผ้าชนเผ่า เพื่อลดต้นทุนในการผลิตและลดการสิ้นเปลืองลายผ้าปัก และมีกระเป๋ที่ทำจากหนังแท้ 1 ใบด้านหน้า เพื่อให้สามารถเก็บของได้สะดวกมีฝาปิด เปิดทำเป็นห่วงโลหะห้อยและมีการใช้งานจริงด้วยกระดุมเปิดปิด เนื่องจากใช้งานได้ง่ายและสะดวก นอกจากนี้ยังตกแต่งด้วยแถบเส้นหนังแท้ในตำแหน่งด้านบนและด้านหน้า 2 เส้น เย็บตะเข็บโซว์ตามแบบ

ชุดที่ 3 เสื้อยืดผ้าเย้า 10 รูปแบบ (คอวี 5 รูปแบบ คอปก 5 รูปแบบ)

ภาพที่ 45 การออกแบบเสื้อยืดคอวีผ้าเย้า

ในการออกแบบเสื้อยืดคอวีชนผ้าเย้า ได้กำหนดแนวคิดจากการนำลวดลายชนเผ่ามาผสมผสานกับรูปแบบการสวมใส่ชุดชนเผ่า เพื่อให้เห็นเอกลักษณ์ที่ชัดเจน และยังสามารถจดจำลักษณะของลวดลายแต่ละชนเผ่าได้ง่ายจากการที่แสดงรูปการสวมใส่ชุดชนเผ่าต่างๆประกอบในลวดลายของเสื้อยืดด้วย

ภาพที่ 46 การออกแบบเสื้อยืดคอปกเผ่าเย้า

ในการออกแบบเสื้อยืดคอปกชนเผ่าเย้า ได้กำหนดแนวคิดจากการนำลวดลายชนเผ่ามาใช้ในการออกแบบ เพื่อให้เห็นเอกลักษณ์ชนเผ่าที่สามารถสวมใส่ได้ในทุกสถานที่ได้ โดยไม่แสดงรูปแบบของการสวมใส่ชุดชนเผ่า หรืออาจนำมาใช้เพียงเล็กน้อย เนื่องจากกลุ่มที่สวมใส่เสื้อยืดคอปกจะเป็นกลุ่มที่นิยมความเรียบง่าย และสามารถสวมใส่ได้ในโอกาสต่างๆได้มากกว่าเสื้อยืดคอกลมหรือคอวี ในการออกแบบจึงได้กำหนดเฉพาะลวดลายและตัวหนังสือปักชื่อเผ่าเย้าตามแบบ

ชุดที่ 4 เสื้อยืดผ้าฝ้าย 10 รูปแบบ (คอวี, คอกลม 5 รูปแบบ คอปก 5 รูปแบบ)

ภาพที่ 47 การออกแบบเสื้อยืดคอวีผ้าฝ้าย

ในการออกแบบเสื้อยืดคอวีชนเผ่าม้ง ได้กำหนดแนวคิดจากการนำลวดลายชนเผ่ามาผสมผสานกับรูปแบบการสวมใส่ชุดชนเผ่า เพื่อให้เห็นเอกลักษณ์ที่ชัดเจน และยังสามารถจดจำลักษณะของลวดลายแต่ละชนเผ่าได้ง่ายจากการที่แสดงรูปการสวมใส่ชุดชนเผ่าต่างๆประกอบในลวดลายของเสื้อยืดด้วย โดยกำหนดรูปแบบชนเผ่าลงบนแสดมภ์ และมีเส้นประทับตราผ้าฝ้าย เพื่อให้เห็นถึงการได้มาเยือนยังชนเผ่าม้ง และทำให้ผู้ที่ซื้อที่มีความภูมิใจในการที่ได้มายังสถานที่นั้นๆ

ภาพที่ 48 การออกแบบเสื้อยืดคอปกเผ่าม้ง

ในการออกแบบเสื้อยืดคอปกชนเผ่าม้ง ได้กำหนดแนวคิดจากการนำลวดลายชนเผ่ามาใช้ในการออกแบบ เพื่อให้เห็นเอกลักษณ์ชนเผ่าที่สามารถสวมใส่ได้ในทุกสถานที่ได้ โดยแสดงรูปแบบการสวมใส่ชุดชนเผ่าในลักษณะโลโก้ที่หน้าอก เพื่อไม่ให้โดดเด่นมากนัก เนื่องจากกลุ่มที่สวมใส่เสื้อยืดคอปกจะเป็นกลุ่มที่นิยมความเรียบง่าย และสามารถสวมใส่ได้ในโอกาสต่างๆได้มากกว่าเสื้อยืดคอกกลมหรือคอวี ในการออกแบบจึงได้กำหนดเฉพาะลวดลาย ตัวหนังสือปักชื่อเผ่าม้ง และโลโก้ตามแบบ

2. ทดสอบความพึงพอใจจากนักท่องเที่ยว 30 คน (ทดสอบครั้งที่ 1) เพื่อคัดเลือกให้เหลือผ้า
ละ 1 ประเภท (กระเป๋าสายยาว กระเป๋าสายสั้น เสื้อยืดคอกลม เสื้อยืดคอปก)

กระเป๋าสายคู่เข้าและมั่ง

กระเป๋าสายเดี่ยวยาวเข้าและมั่ง

เสื้อยืดคอวีเข้า

เสื้อยืดคอวีมั่ง

เสื้อยืดคอปกเข้า

ยืดคอปกมั่ง

เสื้อ

ภาพที่ 49 กลุ่มผลิตภัณฑ์ที่ถูกคัดเลือกทั้งสองชนเผ่า

3. นำภาพผลิตภัณฑ์ที่ระลึกที่ถูกคัดเลือกทั้ง 4 ประเภท ทั้ง 2 ผ้า มาแสดงเป็นภาพ 3 มิติ เขียนสีเหมือนจริงพร้อมลวดลาย ประกอบด้วย กระเป๋าสะพายสายเดี่ยว (สายยาว) 1 รูปแบบ กระเป๋าสะพายสายคู่ (สายสั้น) 1 รูปแบบ และออกแบบเสื้อยืดคอวี 1 รูปแบบ (2 ลาย) คอปก 1 รูปแบบ (2 ลาย) และทดสอบความพึงพอใจจากนักท่องเที่ยว 30 คน (ทดสอบครั้งที่ 2) เพื่อเลือก 1 ผ้านำไปผลิตเป็นผลิตภัณฑ์ที่ระลึกชนเผ่า

กลุ่มภาพที่ถูกคัดเลือกอันดับ 1

ภาพที่ 50 ภาพเหมือนกระเป๋าสะพายชนเผ่าม้งและเย้าที่ถูกคัดเลือกเพื่อการผลิต
โดยเลือกผลิตเพียง 1 ผ้าคือผ้าเย้า

ในการเลือกผลิตเสื้อผ้าเนื่องจากผู้บริโภคแสดงความเห็นว่า ลวดลายเข้ามีลักษณะปราณีต สีสันไม่ฉูดฉาด สามารถสพายหรือใช้สอยได้ในชีวิตประจำวัน ส่วนลวดลายม้งมีให้เห็นทั่วไปจำนวนมากแล้วทั้งตลาดบนและตลาดล่าง ส่วนลวดลายเข้าเกิดจากการปักที่ปราณีต คุ้มคุณค่า เมื่อนำมาผสมผสานกับรูปแบบกระเป๋าก็ได้ออกแบบตามแนวโน้มของตลาด มีการผสมผสานวัสดุหนังแท้ยังทำให้เพิ่มมูลค่ายิ่งขึ้น สอดคล้องกับกลุ่มผู้บริโภคที่เป็นกลุ่มวัยทำงาน (25 ปีขึ้นไป)

กลุ่มภาพที่ถูกคัดเลือกอันดับ 1 ประเภทเสื้อยืด

เสื้อยืดชนเผ่าม้ง	เสื้อยืดชนเผ่าเย้า
	
	

ภาพที่ 51 ภาพเหมือนเสื้อยืดชนเผ่าม้งและเย้าที่ถูกคัดเลือก

ในการเลือกผลิตสินค้าที่ระลึกประเภทเสื้อยืด ได้ใช้เกณฑ์เดียวกับการคัดเลือกกระเป๋า คือให้ผู้บริโภคเลือกจากภาพถ่ายและอธิบายประกอบถึงรูปแบบและลวดลายเพื่อให้เข้าใจยิ่งขึ้นและได้กลุ่มเสื้อยืดผ้าเข้าเช่นเดียวกัน โดยผู้บริโภคแสดงความเห็นว่าเป็นลายใหม่ที่ยังไม่มีให้เห็นในท้องตลาด

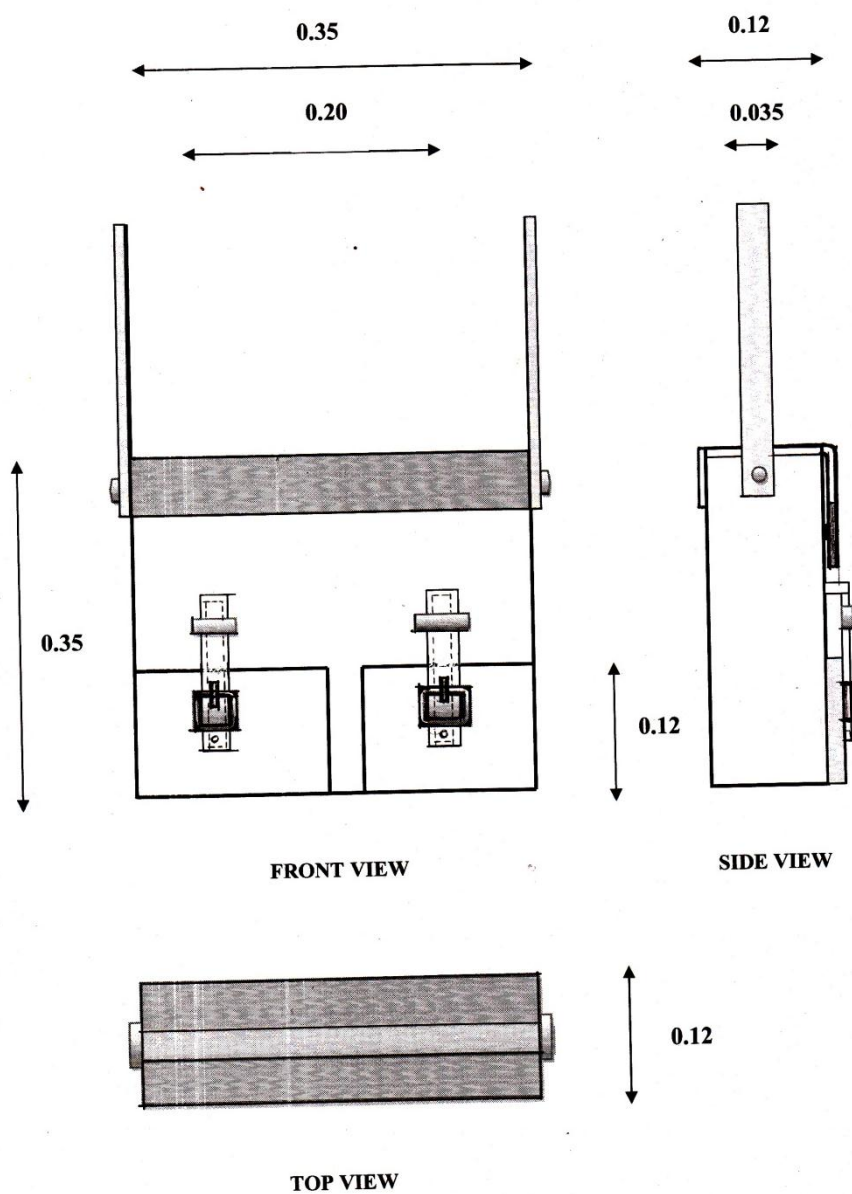
ในการออกแบบเสื้อยืดคอวี เป็นการออกแบบที่นำลวดลายชนเผ่าเข้ามาพิมพ์ลายลงบนเสื้อยืดและปะติดลายหญิงชนเผ่าในลักษณะที่สวมชุดชนเผ่าเข้าเต็มรูปแบบติดลงไปบนลวดลายพิมพ์ ดุมีมิติสวยงามและแสดงเอกลักษณ์ชนเผ่าอย่างยิ่งขึ้น ส่วนเสื้อยืดคอปก ได้ออกแบบโดยนำลวดลายปักจริงมาเย็บติดที่ชายเสื้อทั้งสอง และเย็บขลิบลายที่แขนเสื้อและปกเสื้อตามแบบ ส่วนบริเวณหน้าอกด้านซ้ายปักชื่อชนเผ่าเป็นภาษาอังกฤษ เพื่อใช้เป็นของที่ระลึกและเผยแพร่สินค้าชนเผ่าในยูคอาเซียนด้วย

4 ทดสอบความพึงพอใจจากนักท่องเที่ยว 30 คน (ทดสอบครั้งที่ 2) เพื่อเลือก 1 ผ้านำไปผลิตเป็นผลิตภัณฑ์ที่ระลึกชนเผ่า (กระเป๋าสะพายสายเดี่ยว 1 รูปแบบ กระเป๋าสะพายสายคู่ 1 รูปแบบ และออกแบบเสื้อยืดคอกลม 1 รูปแบบ คอปก 1 รูปแบบ)

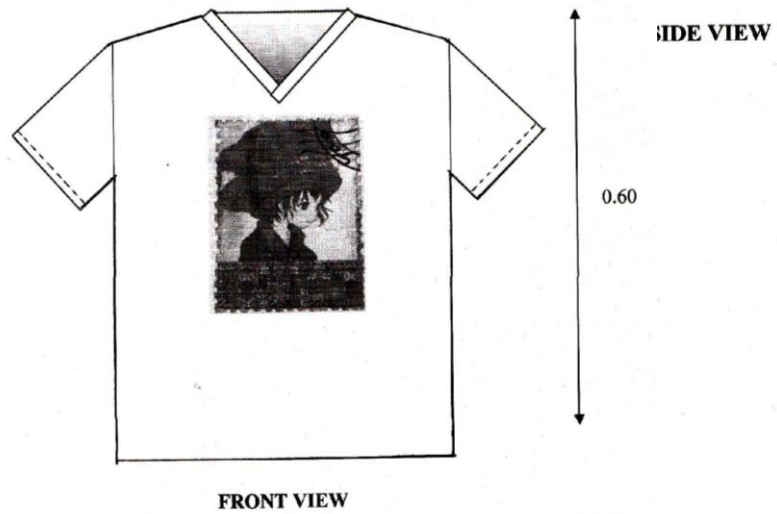
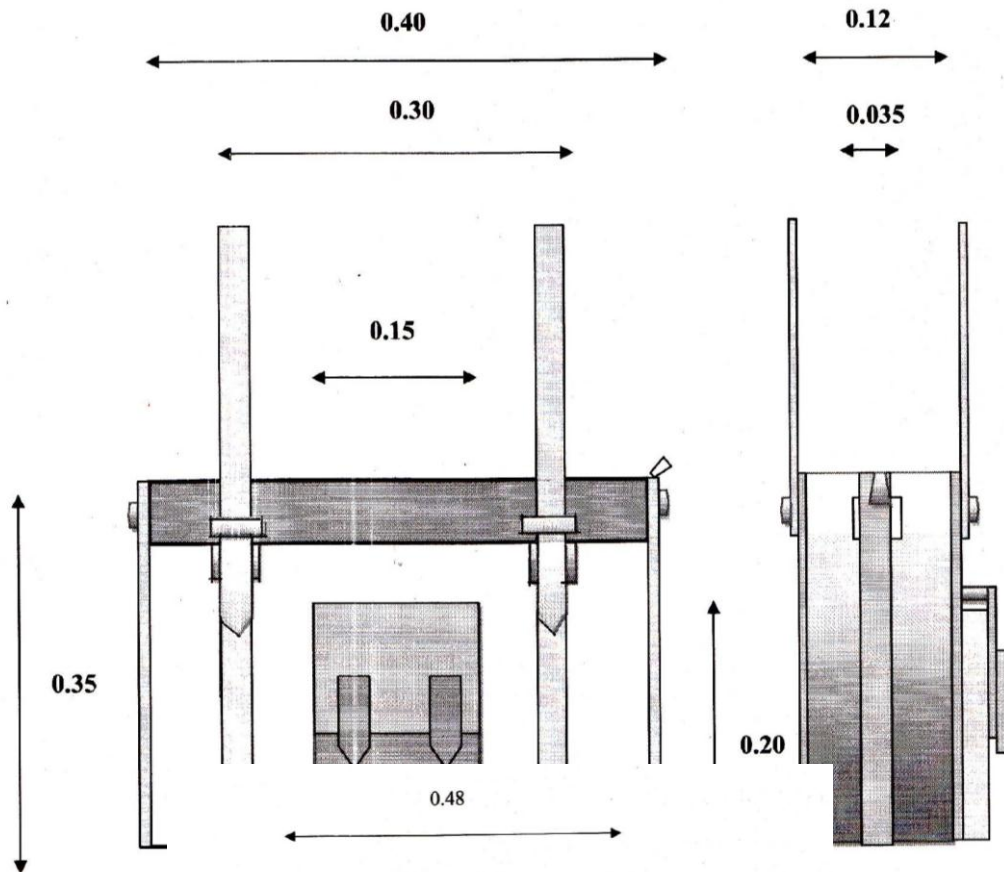
กระเป๋าสานเผ่าม้ง	เสื้อยืดชนเผ่าเย้า
	
	

ภาพที่ 52 กลุ่มผลิตภัณฑ์ชนเผ่าเย้าที่นำมาผลิตเพื่อเป็นต้นแบบผลิตภัณฑ์ทั้ง 4 รูปแบบ

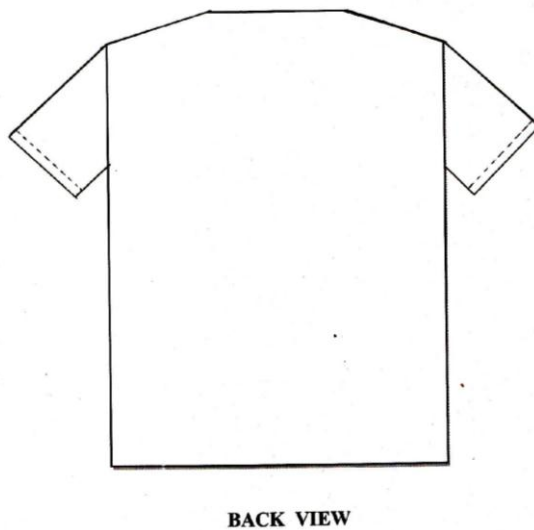
5. เขียนแบบรายละเอียดสำหรับผลิตผลิตภัณฑ์ที่ระลึกชนเผ่า

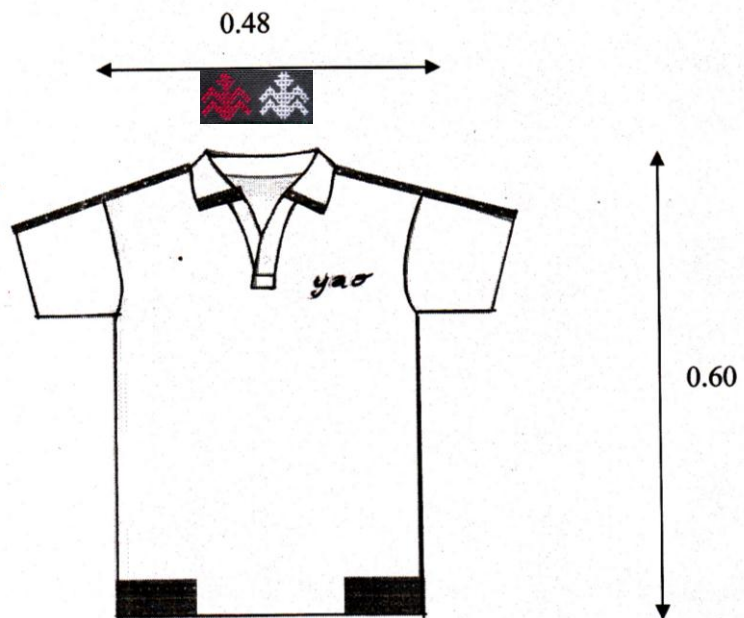
ภาพที่ 53 ภาพรูปด้านกระเป๋าสายยาวชนเผ่าเย้า

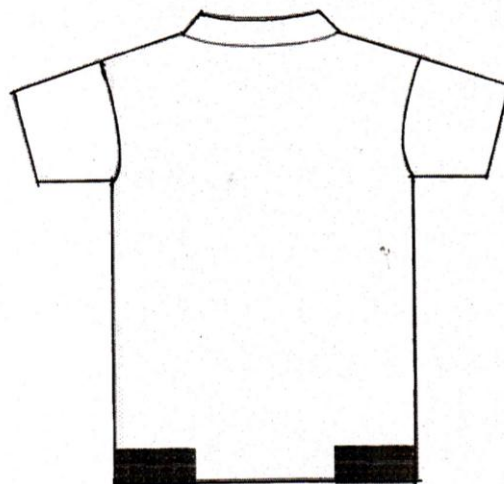
ภาพที่ 54 ภาพรูป
ส้นชนเผ่าเย้า

ด้านกระเป๋าสาย

FRONT VIEW

BACK VIEW

ภาพที่ 55 ภาพรูปด้าน
ยัดคอวีชนผ่าเย้า

เสื้อ

ภาพที่ 56 ภาพรูปด้านเสื้อยืดคอปกชนเผ่าเย้า

ภาพที่ 57 ตัวอย่างผลงานต้นแบบเสื้อยืดคอวีและคอปกชนเผ่าเย้า

ภาพที่ 58 ตัวอย่างผลงานต้นแบบกระเป๋าชนเผ่าเย้า